

Життя і мета собаки

Автор:

[Брюс Кемерон](#)

Життя і мета собаки

Брюс Кемерон

Масштабна екранізація!

Це не одна з тих зворушливих історій, де собака помирає в кінці. Це історія про пса, який живе вічно, народжуючись знову і знову, пам'ятаючи свої попередні життя, щоб зрозуміти, у чому його призначення. Маленький Тобі, веселий і відданий золотистий ретривер Бейлі, відважна німецька вівчарка Еллі – одна душа в кількох собачих інкарнаціях намагатиметься зрозуміти сенс дружби і самопожертви, причину людської жорстокості і ціну відданої любові людини й тварини, яка не закінчується зі смертю. Змінюючи забарвлення шерсті та імена, пес шукатиме того, хто колись став його хлопчиком.

Брюс Кемерон

Життя і мета собаки

Книжка є художнім твором.

Усі персонажі, організації й події, описані в ній, або є витвором уяви автора, або використані образно.

Присвячується Кетрін, яка робить усе, яка є моїм усім

Слова подяки

Стільки людей і настільки по-різному допомагали мені від самого початку стати таким, яким я є зараз. Мені важко навіть визначити, з кого починати цей список, і ще складніше – де його скінчити, бо, здається, кінця тому переліку не буде. Тож для початку відзначу: як письменник і просто як людина я – проект незавершений, звичайна сукупність того, чого навчився й пережив. Тож я без міри вдячний тим, хто мені допомагав і підтримував мене.

Хочу назвати тут книжки, які подарували мені можливість дізнатися, як мислить собака, і подякувати їхнім авторам. Це «Dogwatching» («Спостереження за собакою») Дезмонда Морріса, «What the Dogs Have Taught Me» («Чого мене навчили собаки») Меррілл Маркоу, «The Hidden Life of Dogs» («Таємне життя собак») Елізабет Маршалл Томас, «Search and Rescue Dogs» («Собаки-шукачі й собаки-рятувальники») від Американської асоціації кінологів-рятувальників, а також праці Сізара Міллана, Джеймса Геріотта, доктора Марті Бекера і Джини Спадафорі.

Я нічого не досягнув би без підтримки моєї родини, особливо батьків, які завжди вірили в мене, незважаючи на те, що я років із двадцять отримував від видавництв лише відмови.

Також вірить у мене мій агент Скотт Міллер з «Trident Media», який ні на мить не втрачав надій щодо цієї книжки та щодо мене.

Завдяки зусиллям Скотта я опинився у видавництві «Tor/Forge» і зустрів там редакторку Крістін Сівік, чия віра в книжку «Життя й мета собаки» в поєднанні з професіоналізмом покращили й відшліфували цей роман. Працювати з видавництвом «Tor/Forge» виявилось суцільним задоволенням.

У той момент, коли я пишу ці слова, книжка ще не пішла до друку. Проте стільки людей щось роблять для того, щоб підтримати її! Шеріл Джонстон – чудова спеціалістка з продажу та реклами, гроза за кермом. Лайза Неш залучила своїх

численних знайомих, щоб заручитися підтримкою для книжки. Базз Янсі постарався створити такий ажіотаж, щоб аж загуло. Гіллари Карліп взялася переробляти сайт wbrucescameron.com та розробила веб-сторінку adogsurpose.com – і це їй блискуче вдалося. Емі Кемерон скористалася багаторічним учительським досвідом і написала посібник для тих, хто хоче використати книжку «Життя й мета собаки» в рамках шкільної програми. Джеффри Дженнінгс – надзвичайний книготорговець, який високо оцінив першу редакцію твору. Дякую також Лайзі Зупан за розуміння.

Висловлюю подяку всім редакторам, які друкували мою колонку в своїх виданнях, попри непрості часи для преси. Особливо вдячний «The Denver Post» – газеті, яка взяла мене до себе після сумнозвісного закриття «Rocky Mountain News». Дякую вам, Ентоні Цюрхере, за те, що робили цю добру справу – редагували мою колонку протягом усіх цих років.

Спасибі Бредові Розенфельду й Полу Вайцману з агенції «Preferred Artists» за те, що обрали саме мене, і Лорену Ллойд за те, що все організував.

Дякую вам, Стіву Янгере і Гейзе Майкле, за юридичну допомогу – я й досі вважаю, що нам можна послатися на неосудність.

Дякую, Бобе Бріджесе, за те, що продовжуєш свою благородну справу та виправляєш помилки в моїй колонці. Якби я міг, я платив би тобі зарплату в сто разів більшу, ніж ти маєш зараз!

Дякую, Клер Лазебнік, за те, що підійшла до мене в горах, щоб поговорити про літературу.

Дякую, Томе Рукере, за все, що ти робиш у лиху годину.

Дякую Великому Елові та Еві за те, що вклали стільки сил в мою «геніальну» кар'єру. Дякую Тедові, Марії, Джейкобові, Майі, а також Ітанові – за те, що похвалили мої штани.

Дякую кожному з Національної спілки газетних колумністів за те, що бережете наш рідкісний вид і не даєте йому потрапити до Червоної книги.

Дякую Джорджії Лі Кемерон, яка ввела мене в світ порятунку собак.

Дякую Біллові Белші за працю над моєю головою.

Дякую Дженніфер Альтабеф за те, що вона була поруч тоді, коли треба.

Дякую Альберто Алехандро за те, що він майже одноосібно зробив з мене автора бестселерів.

Дякую Куртові Гамільтону за те, що переконав мене перевірити, чи все в мене гаразд із горлом.

Дякую Джулі Сайфер за те, що позичала мені все, що в неї було.

Дякую Марсії Воллес – ти мій улюблений талісман.

Дякую Нормі Велі за весь здоровий хлопський глузд.

Дякую Моллі за поїздку в автомобілі, а Сьєррі – за те, що ця подорож стала можливою.

Дякую Меліссі Лоусон за чистовий варіант твору.

Дякую Бетсі, Річарду, Коліну і Шерон за те, що все мені показали й спробували навчити мене танцювати румбу.

Першою людиною, якій я розповів цю історію, була Кетрін Мішон. Дякую, Кетрін, за те, що наполягла, щоб я чимшвидше написав «Життя й мету собаки», і за все інше.

Тепер я розумію, чому так багато людей продовжують розмовляти, коли починає грати музика на врученні нагород Академії. Адже список тих, кому я хочу подякувати, просто нескінченний. Тож дозвольте мені зупинитися тут і завершити фінальним акордом – я хочу подякувати за жертвовність і невтомну важку працю людям, які займаються порятунком тварин: допомагають загубленим, покинутим чи скривдженим домашнім улюбленцям знайти нове щасливе життя в люблячих родинах. Ви всі для мене – ангели.

Розділ 1

Якось мені спало на думку, що оті теплі та пискляві істоти, які повзають довкола мене і пахнуть, – мої брати й сестра. Мене це дуже розчарувало.

Незважаючи на те, що я ще не міг нормально бачити, а лише вирізняв якісь розмиті образи на світлі, я знав, що ось ця велика та красива істота – моя Мати. Я це зрозумів, коли вона десь пішла й моєї шкурки торкнулося холодне повітря. Я також знав, що час їсти настане тоді, коли тепло повернеться. Часто для того, щоб втамувати голод, доводилося відштовхнути оте, що, як я тепер зрозумів, було мордочкою брата чи сестри. Мене намагалися відтіснити від Мама, і це дуже дратувало. Я взагалі не розумів, навіщо здались ці брати й сестра. Коли Мати лизала мені животик, щоб у мене все добре виливалося з-під хвоста, я підморгував їй і мовчки благав десь подіти інших цуценят заради мене. Я хотів, щоб вона була тільки моя.

Згодом з'являлися інші собачки, і я похмуро змирився з їхньою присутністю в зграї. Мій ніс розповів мені, що в мене є сестра і двоє братів. Сестра трохи менше цікавилася боротьбою зі мною, ніж брати. Одного з них я називав Швидким, бо він чомусь завжди був спритнішим за мене. Другий був Голодний – він завжди скавчав, коли Мама десь ішла, а коли вона поверталася, то він ссав її так відчайдушно, наче ніяк не міг наїстися. Голодний спав більше від інших, тому ми часто стрибали на нього й кусали за мордочку.

Наша нора була вирита під чорним корінням дерева. Під час денної спеки в ній було темно й прохолодно. Коли я вперше вибрався на сонечко, Сестра і Швидкий теж пішли зі мною. Звичайно, Швидкий пропхався наперед.

Із нас чотирьох тільки у Швидкого є біла цятка на морді. Коли він безтурботно побіг уперед, хутро на ній заблищало на сонці. Здавалося, що ця яскрава зірочка на морді Швидкого промовляла: «Я особливий». Решта тіла в нього була такого самого невиразного буро-чорного кольору, як і в мене. Голодний був дещо світліший, а Сестра мала такий, як у Мама, товстий ніс і плаский лоб. Незважаючи на зарозумілість Швидкого, ми були дуже схожі між собою.

Наше дерево стояло над струмком. Я дуже зрадів, коли Швидкий сторч головою покотився вниз, хоча ми з Сестрою спускалися не красивіше, ніж він. Від слизького каміння і тоненького потічка йшли дивовижні пахощі. За струмком ми знайшли мокру прохолодну печеру – велику металеву трубу. Чуття підказувало мені, що там добре ховатися від небезпек, але на Маму наша знахідка не справила великого враження. Вона без церемоній занесла нас за шкірку до Нори, коли виявилось, що в наших лапках ще бракує сили, щоб видертися вгору самотужки.

Ми засвоїли, що не можемо повернутися до Нори самотійно, якщо підемо вниз до струмка. Проте, щойно Мама десь пішла, ми знову це зробили. Цього разу до нас приєднався Голодний, хоча, коли ми опинилися в трубі, він ліг у прохолодну багнюку і заснув.

Пошуки здавалися нам річчю дуже потрібною – нам треба було добувати їжу. Мама вже від нас втомлювалася. Бувало, вона вставала тоді, коли ми ще недоіли. У цьому, на мою думку, винні інші цуценята. Якби Голодний не був такий жадібний, Швидкий не вдавав із себе найголовнішого, а Сестра не крутилася, то Мама лежала б спокійно і давала нам досхочу наїстися. Я впевнений! Адже кому, як не мені, завжди вдавалося її вмовити – вона зазвичай зітхала й лягала, коли я тягнувся до неї знизу.

Часто Мама забагато часу вилизувала Голодного – як на мене, це несправедливо.

На той час Швидкий і Сестра вже виростили більші за мене. Мое тіло було таке саме, як у них, а ось лапи – коротші й міцніші. Голодний, звичайно, був найбільш кволим у зграї. Мені було прикро, що Швидкий і Сестра завжди кидали мене з ним і гралися вдвох. Здавалося, наче ми з Голодним зайві в нашій зграї.

Оскільки Швидкий і Сестра більше цікавилися одне одним, ніж іншими членами сім'ї, я карав їх і позбавляв свого товариства – сам-один заходив у глиб труби. Якось я натрапив там на смачнющий запах тухлятини, аж раптом переді мною вискочила нова істота – жаба!

Я зрадів, кинувся до неї та спробував накрити жабу лапами, а вона знову стрибнула вбік, і я злякався. Я ж лише хотів погратися, мабуть, я навіть їсти її не став би.

Швидкий і Сестра вчули мое збудження і прибігли в трубу – поїхали по слизькому металу й збили мене з ніг. Жаба стрибнула, а Швидкий кинувся на неї, відштовхнувшись лапами від моєї голови. Я загарчав на нього, а він навіть уваги не звернув.

Сестра і Швидкий побігли до жаби, остання скочила у воду й попливла геть спритними безшумними рухами. Сестра засунула морду у воду та пирхнула, бо набрала води в ніс, забризкавши і мене, і Швидкого. Брат заліз їй на спину, а про жабу – мою жабу! – всі забули.

Я засмутився і пішов геть. Здається, наче навколо самісінькі дурні живуть!

Я потім не один день згадував про ту жабу, зазвичай тоді, коли засинав. Спіймав себе на думці про те, яка ж вона може бути на смак.

Дедалі частіше Мама тихо гарчала, коли ми підходили до неї. Вона вишкірила зуби, побачивши, що ми йдемо до неї та спотикаємося від голоду, і я з відчаєм зрозумів: ці цуценята все зіпсували! Тоді до неї підповз Швидкий, і вона схилила до нього морду. Він лизнув її в губи, і за це вона відригнула для нього їжу – ми теж кинулися поїсти. Швидкий відштовхнув нас, але тепер ми вже знали, що робити. Коли я понюхав і лизнув Маму, вона дала їсти й мені.

На той час ми вже добре розвідали місцевість над струмком і оббігали територію так, що всюди густо пахло нами. Швидкий і я здебільшого займалися серйозною справою – гралися. Я зрозумів, наскільки для нього важливо боротися: повалити мене на спину, кусати за морду й горло. Сестра ніколи не задиралася до нього, і мене трохи засмучувало те, що в нашій зграї все вирішувалося за старшинством. Голодному, звичайно, було байдуже, яке місце він посідає, тож я кусав його за вуха, коли мені було досадно.

Якось підвечір я сонно спостерігав за тим, як Сестра і Швидкий смикають у різні боки десь знайдену ганчірку. Раптом вуха в мене самі настовбурчилися: ішла якась тварина – велика й шумна. Я скочив на ноги, але не встиг побігти понад руслом і подивитися, що воно таке, як прибігла Мама. Вона напружилася, наче попереджала нас про щось. Я здивовано помітив, що вона несе за шкірку Голодного, – так вона нас не носила вже кілька тижнів. Мама завела нас у темну трубу та пригнулася до землі, прищуливши вуха. Ми все зрозуміли й тихо відповзли в глиб тунелю.

Коли стало видно істоту, що йшла понад струмком, я відчув, як у Матері поза шкірою хвилями побіг страх. Істота була велика, вона незграбно йшла до нас на двох ногах, а з її рота виривалася пекуча пара.

Я уважно дивився, як зачарований. Сам не розумію чому, але я відчув, що істота мене чимось вабить. Хотілося вискочити їй назустріч і привітатися. Я навіть напружився всім тілом, щоб це зробити, проте Мама глянула на мене так, що я передумав. Істоти треба уникати будь-якою ціною.

Звичайно, це була людина. Перша людина, яку я бачив у житті.

Чоловік у наш бік навіть не подивився. Він оглянув берег і зник із наших очей. Мати трохи зачекала, тихо вийшла на сонце й підвела голову, щоб перевірити, чи небезпека дійсно минула. Відтак вона з полегшенням повернулася до нас і кожного лагідно й заспокійливо поцілувала.

Я теж вибіг подивитися, і мені стало прикро, що від людини залишився тільки запах диму в повітрі.

Відтак Мама повсякчас нагадувала нам ту науку, яку ми отримали тоді в трубі, – уникати людей будь-якою ціною. Їх треба боятися.

Наступного разу, коли Мати вибралася за здобиччю, вона дозволила нам піти з нею. Щойно ми відійшли від нашої безпечної Нори, як Мама стала лякливою та дуже обережною. Ми всі поводитися так, як вона: трималися подалі від відкритих місць, тихо пробиралися понад кущами. Якщо ми бачили людину, Мати застигала на місці, напруживши плечі, готова утікати. У такі моменти здавалося, що біла цятка на морді Швидкого привертає увагу так само, як гавкіт цілої зграї. Проте ніхто нас не помічав.

Мама показувала нам, як рвати прозорі мішки, що лежать за будинками, швидко розкидати неістівні папірці й знаходити шматки м'яса, сиру та крихти хліба – все це ми якнайшвидше жували. Смак тих наїдків був незвичний, а запах – просто дивовижний, але тривога Матері поступово передавалася нам, тому ми ілі похапцем, довго не смакуючи. Голодного майже зразу знудило. Мені це здалося дуже кумедним, аж доки зі мною не сталося те саме – усередині сильно скрутило.

Здається, за другим разом їжа пішла краще.

Я завжди знав, що є й інші собаки, але ще нікого з них не бачив, крім своєї сім'ї. Іноді, коли ми йшли за здобиччю, хтось гавкав на нас з-за парканів. Мабуть, заздрили, що ми вільно ходимо, а вони зачинені там. Мати, звичайно, ніколи не дозволяла нам підходити близько до незнайомців. Швидкий трохи сердився. Його ображало те, що хтось наважувався гавкати на нього, коли він підіймав лапу біля наших дерев.

Одного разу я нарешті побачив собаку в машині! Коли це сталося вперше, я дуже здивувався і довго дивився на голову, яка з висолопленим язиком визирала з вікна. Пес весело гавкнув, коли помітив мене, але я був настільки вражений, що зміг лише підняти ніс і недовіжливо пригнуватися.

Машин, великих і малих, Мама теж уникала. Хоча я не розумів, яка від них може бути небезпека, адже в них навіть собаки іздять. Один великий і шумний автомобіль часто їздив і збирав мішки з їжею, які люди залишали для нас. Після цього день чи два нам майже нічим було тамувати голод. Я не любив цю машину і жадібних людей, які вискакували з неї та забирали всі харчі, – усі вони й без того чудово пахли.

Тепер часу на гру стало менше: ми добували їжу. Мати гарчала, коли Голодний намагався лизнути їй морду з надією, що вона дасть йому їсти, – і ми все зрозуміли. Ховаючись від чужих очей, ми виходили й старанно шукали поживу. Я втомлювався й почувався слабким. Тепер я навіть не боровся зі Швидким, коли він клав голову мені на спину й штовхав мене грудьми. І нехай, хай він буде головний. Наскільки я розумів, мої короткі лапи все одно були більш придатними до того бігу крадькома, якому нас учила Мати. Якщо Швидкий думає, що завдяки зросту та силі він чогось вартий, то він сам себе обманює. Усе одно Мама в нас головна.

Тепер у Норі під деревом ми насилу поміщалися, а Мати зникала все на довше й на довше. Щось підказувало мені, що колись вона піде й не повернеться, і нам доведеться самим про себе дбати. Швидкий завжди відштовхував мене від їжі та намагався забрати мою частку. Колись Матері не буде поряд, щоб подбати про мене.

Я почав думати, як воно – залишити Нору.

Усе змінилося того дня, коли Голодний пішов до труби й ліг там замість того, щоб іти добувати їжу. Він тяжко дихав, язик звисав із його рота. Мама понюхала Голодного перед тим, як іти. Коли я підійшов до нього, він не розплющив очей.

Над трубою була дорога. Колись ми знайшли на ній великого мертвого птаха та смикали його на всі боки, доки Швидкий не схопив пернатого й не відніс кудись. Незважаючи на ризик, що нас хтось побачить, ми час від часу бігали на дорогу й шукали такі забавки. Саме цим ми й займалися, коли Мати раптом стривожено підвела голову. Усі ми одночасно почули: під'їжджала велика машина.

Ця машина вже була нам знайома. Така сама, з такими самими звуками, повільно, навіть загрозливо (неначе полювала саме на нас), вона їздила нашою дорогою туди-сюди.

Ми з Мамою кинулися вниз, до труби, але – сам не розумію чому – на кілька секунд я зупинився й поглянув на ту страхітливу машину, а потім знову побіг ховатися в тунель.

Як виявилось, ті кілька секунд стали вирішальними. Вони помітили мене. Машина загурчала так, що аж земля затремтіла, а потім зупинилася просто над нами. Двигун клацнув і замовк, невдовзі ми почули, як хтось крокує гравієм.

Мати тихо й коротко заскавучала.

Коли з обох кінців труби з'явилися людські морди, Мама пригнулася та напружилася. Люди показали нам зуби, але в цьому виразі ніби не було ворожості. Морди були бурі, на них росло чорне волосся, брови й очі в них були теж чорні.

– А йди-но сюди! – прошепотів один чоловік. Я не знав, що це означає, але цей поклик виявився таким самим природним, як звук вітру. Мені здалося, наче я все життя слухав людську мову.

В обох людей були палиці. Тепер я побачив, що на кінці кожної з них висіла петля. Ці штуки здавалися мені небезпечними, і я відчув, як страх бере гору над Мамою. Вона черкнула кігтями по трубі, пригнула голову й кинулася вперед, сподіваючись проскочити між ногами в одного з чоловіків. Швидким рухом палиця опустилася – і за мить мою Маму, яка пручалася й виривалася, людина

вже тягнула на світло.

Ми з Сестрою позадкували, а Швидкий загарчав, шерсть у нього на загривку стала дибки. Ми всі трое зрозуміли, що відступати нікуди, а прохід уперед відкрився. Ми кинулися туди.

– Ось, біжать! – закричав чоловік з другого кінця труби.

Вибігши до струмка, ми зрозуміли, що насправді не дуже й уявляємо, що нам робити далі. Ми з Сестрою зупинилися за Швидким: хоче бути головним, то нехай, хай він тепер думає.

Матері ніде не було видно. Чоловіки махали палицями на різних берегах. Швидкий відскочив від одного, але його схопив інший. Скориставшись моментом, Сестра кинулася тікати, хлюпочучи по дну струмка, а я наче приріс до місця – стояв і дивився на дорогу.

Там, над нами, стояла якась жінка з довгим білим волоссям, і на її морді пролягли ласкаві зморшки.

– Заспокойся, цуцику, все добре. Ніхто тебе не образить. Усе добре, цуцику, – сказала вона.

Я не побіг, навіть не поворухнувся. Я дозволив, щоб мені на шию накинули петлю і затягли її. Палицею мене вивели на берег, а там чоловік схопив мене за шкірку.

– У нього все добре, все добре, – наспівно промовляла жінка. – Відпустіть його.

– Він утече, – попередив її чоловік.

– Відпустіть.

Я слухав цю розмову й не розумів слів. Я знав лише те, що ця жінка тут головна. Хоча вона була і старша, і менша, ніж ті двоє чоловіків. Один із них неохоче кркнув і зняв мотузку з моєї шиї. Жінка дала мені понюхати свої руки: грубі, шкірясті долоні мали квітковий аромат. Від неї віяло добротою і турботою.

Коли жінка провела пальцями по моему хутрі, я весь затремтів. Мій хвіст сам почав виляти, а коли вона підняла мене вгору, я потягнувся, щоб її поцілувати, й зрадів її сміху.

Мій настрій змінився, коли один із чоловіків приніс неживе тіло Голодного й показав жінці. Вона спромоглася лише видати печальний звук. Потім чоловік поніс мого покійного брата в машину, де Мати і Швидкий сиділи в залізній клітці, і підніс його тіло до їхніх носів. У сухому й сповненому пилу повітрі від Голодного повіяло запахом смерті, таким сильним, як будь-який спогад.

Ми всі уважно принюхалися до нашого мертвого брата, і я зрозумів: люди хотіли, щоб ми усвідомили, що сталося з Голодним.

Двоє чоловіків і жінка засумували, мовчки стоячи на дорозі, але ж вони не знали, яким хворим був Голодний від самого народження, яким кволим.

Мене посадили в клітку, і Мати з осудом принюхалася до запаху тієї жінки, який прилип до моєї шерсті. Машина смикнулася і знову рушила, а я швидко відволікся на чудові запахи, що потрапляли до мого носа, поки ми їхали. Я сидів у великій машині, тому аж загавкав від радості. Швидкий і Мати здивовано озирнулися на мене. Я нічого не міг із собою вдіяти, цікавішого в моему житті ще не траплялося – це було навіть краще, ніж майже спіймати жабу.

Швидкий, здається, був глибоко засмучений, і за мить я все зрозумів: поряд уже немає Сестри, його найкращої подруги – ми всі її втратили так само, як і Голодного.

Тож, подумав я, світ значно складніший, ніж очікувалося. Справа не в Мамі, не в тому, що ми, цуценята, ховалися від людей і гралися в трубі. Усе життя змінюють якісь важливіші події – ті, якими керують люди.

Тільки в одному я помилився. Тоді ми про це не знали, але згодом я і Швидкий зустріли нашу Сестру.

Хай куди нас везли, але в мене було передчуття, що там будуть інші собаки. Клітку, в якій ми сиділи, просто переповнювали запахи інших псів: їхньої сечі, посліду, навіть крові, хутра і слини. Мама сиділа, забившись у куток, виставивши вперед кігті, щоб не ковзати по підлозі. Ми зі Швидким гасали кліткою, опустивши носи, та шукали запахи то одного, то іншого собаки. Брат намагався помітити кутки клітки, але щоразу, коли він опинявся на трьох лапах, машина підскакувала і він падав. Один раз Швидкий гепнувся просто на Маму, за що вона його легко вкусила. Я зневажливо глянув на брата. Ну хіба ти не бачиш – їй же сумно!

Урешті, втомившись винюхувати собак, яких тут уже й близько нема, я притиснувся мордою до ґрат і набрав повні груди повітря. Це мені нагадало той час, коли я встромив писка у вологий смітник – наше головне джерело їжі. У ньому були тисячі незнайомих ароматів, і всі з такою силою пахнули, що я раз за разом чхав.

Швидкий вмовстився з другого боку клітки й ліг, не приєднуючись до мене, бо цю забаву ж не він придумав. Він сердито на мене зиркав щоразу, коли я чхав, наче хотів сказати, щоб надалі я просив у нього на це дозвіл. І повсякчас, як цей холодний погляд зустрічався з моїм, я озирався на Маму, яка й надалі, наскільки я розумів, залишалася головною, хоча була тепер дуже налякана.

Коли машина зупинилася, підійшла жінка і звернулася до нас, притискаючи долоні до країв клітки, щоб ми їх лизнули. Мама навіть не поворухнулася, а Швидкий, зачарований так само, як і я, стояв поряд і махав хвостом.

– Які ви славні. Їсти хочете, малі? Голодні?

Нас зупинили біля довгої пласкої будівлі, з-під шин стирчала пустельна трава.

– Гей, Боббі! – крикнув один із чоловіків.

Відповідь на цей вигук була дивовижна. З-за будинку почувся такий гучний і багатоголосий гавкіт, що я навіть не міг уявити, скільки ж там було собак. Швидкий підскочив і сперся передніми лапами на стінку клітки, наче від того він зміг би більше побачити.

Галас продовжувався, а тим часом з-за будинку вийшов ще один чоловік. Він був бурий і обвітрений, злегка накульгував. Інші двоє чоловіків дивно всміхалися, коли дивилися на нього. Побачивши нас, кульгавий зупинився й опустив руки.

– О ні, сеньоро! Годі вже собак. У нас їх і так забагато, – з його голосу було зрозуміло, що він жалкує і навіть змирився, в ньому не було жодної злості.

Жінка розвернулася й підійшла до нього.

– У нас двоє цуценят і їхня мати. Їм, може, місяців зо три. Ще одне з них утекло, а інше – померло.

– О ні!

– Мати їхня дика, бідолаха. Їй дуже страшно.

– Ну, ви ж знаєте, що вам казали останнього разу. У нас забагато собак, нам так ліцензію не дадуть!

– І нехай.

– Але ж, сеньоро, у нас місця немає.

– Ну, Боббі, ви ж знаєте, що це неправда. А нам що, так і залишити їх, хай живуть, як дикі? Це ж собаки, Боббі, маленькі цуценята! Бачите?

Жінка знову розвернулася до клітки, а я помахав їй хвостом, показуючи, що хоча й не розумію жодного слова, зате уважно слухаю.

– То що, Боббі, ще трьох берете? – спитав один із тих двох чоловіків, що стояли й усміхалися.

– Скоро взагалі вам не буде чим платити – всі гроші на собачий харч підуть! – відказав Боббі, а ті двоє тільки вишкірилися й знизали плечима.

– Карлосе, я хочу, щоб ти взяв свіжий гамбургер і повернувся туди, до струмка. Може, вдасться знайти й третє, – сказала жінка.

Чоловік кивнув і засміявся, коли побачив вираз морди Боббі. Я зрозумів, що жінка серед цих людей головна, тому знову лизнув їй руку, щоб сподобатися найдужче.

– Ой, який ти хороший, хороший песик, – сказала вона мені. Я застрибав і так замахав хвостом, що вдарив ним Швидкого по морді. Брат роздратовано замружився.

Від того, кого звали Карлос, пахло м'ясом із приправами й незнайомим жиром. Він сунув палицю з петлею в клітку й зловив Маму. Ми зі Швидким охоче пішли слідом за ними. Матір повели за будинок до великого паркана. Там стояв просто-таки приголомшливий гавкіт, і в моїй голові проскочила страхітлива думка: «Куди це ми потрапили»?

Від Боббі пахло апельсинами, а ще землею, шкіряним одягом і собаками. Він злегка прочинив ворота, перекривши дорогу.

– Назад! Назад відходьте, назад! Ще далі! – казав він. Гавкіт трохи притих, і, коли Боббі повністю відчинив ворота, а Карлос підштовхнув Маму вперед, стало зовсім тихо.

Я був вражений, коли побачив, хто нас зустрічав. Я навіть не відчув на собі ноги Боббі, який штовхнув і мене у ворота.

Собаки!

Собаки були геть усюди. Кілька було таких великих, як Мама, і навіть більших! Усі вільно бігали у великому дворі, обнесеному дерев'яним парканом. Я побіг до гурту цуценят, які були не набагато старші, ніж я. Вони видалися мені дружніми. Я підбіг до зграї й зупинився, неначе страшенно зацікавився чимось на землі. Усі трое собачат були світлої масті й жіночої статі, тож я красиво помочився на якийсь горбочок, а вже потім підбіг до них і ввічливо понюхав кожну ззаду.

Я був щасливий, що опинився тут, мені хотілося гавкати від радості, але Мамі й Швидкому було не так весело. Власне, Мати бігала туди-сюди понад парканом у

пошуках виходу, притискаючи носа до землі. Швидкий підійшов до групи псів і, напружившись усім тілом, стояв із ними, посмикуючи хвостом. Тимчасом собаки по черзі задирали лапу біля стовпчика в паркані.

Один із псів підійшов і став просто перед Швидким, інший обійшов його й люто понюхав ззаду – тут мій бідолашний брат не витримав. Він опустив зад і розвернувся, підібгавши під себе хвоста. І я зовсім не здивувався, коли за кілька секунд він уже лежав на спині і звивався з відчайдушною грайливістю. Отже, він тепер не головний.

Поки все це відбувалося, інший пес, високий і м'язистий, із довгими вислими вухами, абсолютно нерухомо стояв посеред двору й спостерігав, як Мама тривожно бігає по колу біля паркана. Щось мені підказувало, що саме цього собаки треба остерігатися в загороді. Звичайно, коли він вийшов із заціпеніння й попростував до паркана та собак, які оточили Швидкого, пси дали спокій моему брату й насторожено підвели голови.

Метрів за десять від паркана той самий пес перейшов на швидкий біг і помчав просто до Мами, яка зіщулилась і не ворушилася. Він загородив їй шлях, розставивши лапи й тримаючи хвіст рівно, наче стрілу. Тулячись до паркана, Мама дозволила йому обнюхати себе від хвоста до голови.

Першим моїм бажанням – і, напевне, Швидкий відчував те саме – було побігти на допомогу, але щось мені підказувало, що це було б неправильно. То був Головний собака, ширококостий мастиф із темно-бурою мордою й темними запаленими очима. Мама виявила покору, якої й вимагала ситуація.

Після того як Головний собака уважно обнюхав незнайомку, він пустив на паркан економний струмінь сечі, який Мати старанно обнюхала, й побіг геть. Коли той страшний пес зник, знесилена Мама тихо пробралася за купу шпал.

Тим часом зграя собак прибігла подивитися й на мене. Я пригнувся до землі й лизнув їх усіх, натякаючи, що зі мною в них неприємностей не буде, це лише мій брат – баламут. Я тільки хотів гратися з трьома дівчатками й досліджувати цей двір, де була сила-силенна м'ячиків, гумових кісточок, усіляких запахів і розваг. У коритце постійно стікала чиста вода, яку можна було пити, коли захочеш, а чоловік на ім'я Карлос приходив раз на день, щоб прибирати за нами. Через певні проміжки часу ми всі здійсмили гавкіт – без причини, просто для задоволення.

І нас годували! Двічі на день Боббі, Карлос, Сеньйора й інший чоловік заходили всередину зграї, ділили її на групи за віком і насипали цілі мішки ситної їжі у великі тази. Ми заривалися в посудини мордами та їли досхочу! Поблизу стояв Боббі й спостерігав за нами. Якщо йому здавалося, що хтось із собак мало їсть (як правило, це була найменша дівчинка), то він брав її в руки й давав ще жменю корму, відштовхуючи всіх інших.

Мама їла з дорослими собаками, і я інколи чув їхнє гарчання. Хоча коли я підводив голову, то бачив лише хвости, якими вони махали. Собаки смакували чимось надзвичайно запашним, але, коли хтось із малих намагався пробратися до них і подивитися, люди втручалися й зупиняли непосиду.

Жінка, Сеньйора, нахилилася й дозволяла нам цілувати її, вона проводила руками по нашій шерсті й сміялася. Вона казала, що мене звати Тобі. Вона це промовляла щоразу, як мене бачила: «Тобі, Тобі. Тобі!»

Я був переконаний: я її улюблений собака, як же інакше? Моя найкраща подруга мала світло-брунатну масть і звалася Коко, вона привіталася зі мною ще в перший день. У Коко були білі лапи, рожевий ніс, шорстка й сторчкувата шерсть. Вона була досить невеличка, тому я легко міг її наздогнати, незважаючи на свої короткі лапи.

Ми з Коко боролися цілими днями, зазвичай у товаристві інших дівчат. Інколи до нас приєднувався Швидкий, який завжди хотів гратися в таку гру, де він був Головним псом. Однак йому доводилося тримати себе в лапах і не поводитися занадто грубо. Коли Швидкий дуже вже розходився, до нас підходив хтось із псів і давав йому прочухана. У такі моменти я завжди вдавав, що бачу свого брата вперше в житті.

Я любив мій світ, мій Двір. Я любив бігати болотом біля корита з водою так, щоб з-під моїх лап летіли бризки грязюки. Я любив, коли ми всі гуртом гавкали, хоча й рідко розумів, чому ми це робимо. Любив бігати за Коко, спати зі зграєю собак і нюхати послід інших. Не раз, набігавшись і награвшись, я просто падав від втоми, очманілий від щастя.

Старші собаки теж гралися – навіть Головний пес, бува, бігав двором із клаптем старого простирадла в зубах, а всі інші ганялися за ним і вдавали, ніби не можуть догнати. Мама, однак, цього не робила – вона, ховаючись, лежала в

заглибині за купою шпал. Коли я одного разу зазирнув подивитися, як їй там, вона так загарчала, наче зовсім не впізнала мене.

Якось після вечері собаки сонно валялися у Дворі, а я зненацька помітив, як Мама нишком вийшла зі своєї схованки й стала підкрадатися до воріт. Я тим часом гриз гумову кісточку (в моєму роті весь час свербіло, тому мені постійно й хотілося щось гризти). Коли я побачив Маму, то зупинився і з цікавістю спостерігав, як вона сидить перед ворітьми. Може, хтось іде? Я підвів голову, але подумав, що собаки вже б здійняли гавкіт, якби хтось наближався.

Не один вечір Карлос, Боббі й інші люди сиділи за маленьким столиком, розмовляли, відкривали й передавали один одному пляшку, з якої різко пахло хімією. Проте сьогодні їх не було – у Дворі залишилися лише собаки.

Мама відірвала від землі передні лапи, поклала їх на дошки воріт і зубами вхопилася за металеву ручку. Я був вражений. Ну, чому вона гризе таку тверду штуку, коли тут стільки зручних гумових кісточок? Вона крутила головою ліворуч і праворуч, мабуть, намагалася добре взятися зубами. Я глянув на Швидкого, але він міцно спав.

І тут – дивина – двері клацнули й відчинилися. Моя Мама відчинила ворота! Вона опустила лапи на землю, тілом штовхнула хвіртку й обережно принюхалася до того, що було за парканом.

Тоді вона озирнулася й подивилася на мене, її очі були ясні. Усе було зрозуміло – Мама втікала. Я встав, щоб піти з нею, але Коко, яка лежала поблизу, ліниво підвела голову, глянула на мене, моргнула і знову розтяглася на піску. Якщо я піду, то більше ніколи не побачу Коко. Я розривався між вірністю Матері, яка мене годувала, вчила і дбала про мене, і вірністю зграї, де залишався мій нікудишній брат Швидкий.

Мати не чекала, поки я вирішу. Вона безшумно зникла в сутінках. Насувалася ніч. Якщо я хочу її наздогнати, то мушу поспішити.

Я побіг до відчиненої хвіртки, помчав за Мамою в непередбачуваний світ, який чекав мене за парканом.

Швидкий не побачив, як ми пішли.

Розділ 3

Далеко я не зайшов. Я не міг бігти так швидко, як Мама. До того ж перед будинком були кущі, які, як мені здалося, треба позначити. Мати не чекала на мене, навіть жодного разу не озирнулася. Востаннє я побачив її, коли вона зробила те, що їй вдавалося найкраще, – ковзнула в тінь невидима та непомітна.

Ще зовсім недавно найбільшою моєю втіхою було примоститися під бочком у Мами, а її язик і тепло тіла значили для мене найбільше в житті. Проте тепер, коли я побачив, як вона зникає, то зрозумів: залишаючи мене, вона робить те саме, що рано чи пізно робить кожна мати-собака. Бажання йти за нею було останнім спогадом із наших стосунків, які назавжди змінилися того дня, коли ми прибули в Двір.

Я ще не встиг опустити лапу, коли на ганок вийшла Сеньйора. Вона зупинилася, побачивши мене.

– Тобі! Як же це ти вийшов?

Якщо я хотів іти геть, то мусив би бігти негайно, тільки я цього, звичайно, не хотів. Натомість я замахав хвостом, стрибнув на ноги Сеньйори та спробував лизнути її. Її квітковий запах змішався з дивовижним жирним запахом курятини. Вона погладила мене по вухах, і я пішов за нею. Я не міг без її дотику. Сеньйора швидко підійшла до відчиненої хвіртки, легенько підштовхнула мене вперед і теж зайшла. У Дворі в лінивій дрімоті лежали собаки.

Коли хвіртка зачинилася, собаки схопилися на лапи, побігли до нас, і Сеньйора гладила їх. Вона говорила до них лагідно, і я трохи сердився, що тепер жінка звертає увагу не лише на мене.

Це здавалося доволі несправедливим, адже я розлучився з рідною матір'ю, щоб бути з Сеньйорою, а вона зараз поводитьсь так, наче я такий, як усі!

Коли жінка пішла, хвіртка голосно зачинилася, але тепер ворота не здавалися мені непрохідною перешкодою.

Я саме боровся з Коко, коли, за кілька днів після свого зникнення, повернулася Мама. Принаймні мені здалося, що то була вона. Мене відволік новий прийом у нашому з Коко постійному змаганні: я оббігав дівча, вилазив їй на спину та хапав передніми лапами. Це була чудова гра, і я зовсім не розумів, чому Коко виривається й гарчить на мене. Усе ж так добре, що тут може бути негаразд?

Я підвів голову, коли Боббі відчинив хвіртку, і там стояла Мама, налякана і непевна. Я радісно перший помчав через двір, але коли наблизився до неї, то сповільнив хід.

Масть у неї була така сама, як у Матері: чорна цятка навколо одного ока, товста мордочка й коротка шерсть, але то була не моя Мати. Вона присіла й спокійно помочилася, коли ми підійшли. Я разом з іншими собаками ввічливо обіг новеньку, а Швидкий просто підбіг до неї і понюхав ззаду.

У Боббі були так само сумно опущені плечі, як того дня, коли він виводив нашу сім'ю з машини. Проте цього разу він став ближче до собаки, ніби захищав її від когось.

– У тебе все буде добре, дівчинко, – сказав він.

Це була Сестра. Я вже майже зовсім забув про неї. Тепер, коли я оглянув її, то зрозумів, як різке відрізняється життя поза парканом від життя в Дворі. Сестра була така худа, що в неї стирчали ребра, а на боці був білий мокрий шрам. У неї з рота пахло гнилою іжею, а коли вона присіла, з її міхура йшов нездоровий запах.

Швидкий зрадів неймовірно, але Сестра занадто злякалася всіх інших собак, щоб прийняти його пропозицію погратися. Вона припала до землі перед Головним псом і дозволила всім себе обнюхати. Вона не рухалася і не встановлювала жодних обмежень. Коли собаки зневажливо пішли від неї, Сестра нишком зазирнула в порожнє корито для харчів і крадькома випила трохи води.

Ось що відбувається з собаками, які намагаються жити у світі без людей: вони стають виснаженими, приниженими, зголоднілими. Якби ми й далі сиділи в трубі, то стали б такі, як Сестра.

Швидкий тепер від неї не відходив ні на крок. Я подумав, що він завжди найдужче любив Сестру. Вона була для нього навіть важливіша, ніж Мати. Я дивився, як він цілує Сестру і прогинає спину перед нею, і не ревнував – у мене була Коко.

А от увага інших псів до Коко мене дратувала. Вони, здається, вважали, що отак просто можуть прийти й гратися з нею, наче мене тут і близько немає. Мабуть, у них було на це право. Я знав своє місце у зграї та був радий відчувати порядок і безпеку. Проте я хотів, щоб Коко була тільки зі мною, мені не подобалося, коли мене грубо відштовхували вбік.

Здається, всі пси хотіли гратися в ту гру, яку я придумав: вони оточували Коко і намагалися заскочити на неї. Однак із прихованим задоволенням я помітив, що з ними так розважатися їй теж не подобалося.

Наступного ранку Боббі прийшов у Двір і взяв Швидкого, Сестру, мене, Коко та ще одного молодого рябого песика, якого люди називали Пушком, і посадив нас усіх у клітку в кузові машини. Там було тісно й галасливо, але мені подобалися сильні потоки повітря в дорозі й вираз морди Швидкого, коли я на нього чхав.

Одну дуже волохату сучку з нашої зграї Карлос і Боббі, як не дивно, взяли до кабіни. «Ну чому саме вона іде на передньому сидінні?» – гадав я. І чому, коли крізь відчинені вікна до мене доливає її запах, я на мить відчуваю якесь раптове шаленство?

Ми зупинилися біля старого кривого дерева – єдиного, яке на спекотній стоянці давало хоч якусь тінь. Боббі пішов у будівлю, взявши з собою сучку з кабіни, а Карлос підійшов до дверей клітки. Усі, крім Сестри, побігли до нього.

– Виходь-но, Коко, Коко! – покликав Карлос. Я відчував на його пальцях запах горіхів, ягід і ще якийсь незнайомий солодкий дух.

Ми всі загавкали від заздрості, що Коко повели в будівлю, а потім ще погавкали просто так. На дерево сів великий чорний птах і подивився на нас, як на дурнів, то ми ще й на нього трохи погавкали.

До машини підійшов Боббі.

– Тобі! – покликав він.

Я гордо вийшов наперед, прийняв на шию шкіряну петельку перед тим, як стрибнути на асфальт – такий гарячий, аж боляче. Я навіть не озирнувся на тих невдах у клітці й пішов до будівлі, де було дивовижно прохолодно, пахло собаками та іншими тваринами.

Боббі провів мене коридором, а потім підняв і поставив на блискучий стіл. Прийшла якась жінка, я помахав їй хвостом, а вона м'якими, обережними пальцями помацала мої вуха та під горлом. Руки в неї пахли хімією, а одяг – усякими тваринами, я впізнав навіть запах Коко.

– Хто це в нас? – спитала вона.

– Тобі, – відказав Боббі. Я сильніше замахав хвостом, коли почув своє ім'я.

– Скільки у вас їх сьогодні, кажете? – спитала жінка й відгорнула мою губу, щоб помилуватися зубами.

– Три хлопчики, три дівчинки.

– Боббі! – сказала жінка. Я знову замахав хвостом, бо впізнав ім'я чоловіка.

– Та розумію, розумію...

– Вона собі лихо так наживе, – сказала жінка. Вона обмацувала мене всього, і я замислився, чи чемно було б застогнати від задоволення.

– Сусідів нема, скаржитися немає кому.

– Але ж є закон. Їй не можна брати нових собак. Їх і так уже забагато. Це антисанітарія.

– Вона каже, що інакше ці собаки загинули б. Замало людей їх бере до себе.

– Це протизаконно!

– Будь ласка, нікому не кажіть, пані лікарко.

– Ви мене ставите в дуже скрутне становище, Боббі. Я ж повинна перейматися їхнім здоров'ям.

– Але ж коли вони хворіють, ми приводимо їх до вас.

– Хтось може скаргу написати, Боббі.

– Та прошу...

– Ні, я не напишу. Я взагалі без вашого відома нікому нічого не казатиму, дам вам змогу знайти вихід. Добре, Тобі?

Я лизнув її в руку.

– Хороший хлопчик! Зараз ми тебе в палату візьмемо, все тобі зробимо як слід.

Боббі гикнув.

Невдовзі я опинився в іншій кімнаті, світлій і прохолодній, де стояв сильний хімічний запах – такий самий, як ішов від тієї прийомної жінки. Боббі тримав мене міцно, і я лежав тихо, адже розумів, що саме це йому від мене й треба. Мені було приємно, що мене так тримають, і я махав хвостом. Раптом мене щось різко вколало за шиєю, але я не нарікав, а сильно-сильно замахав хвостом, наче для мене це була дрібниця.

Коли отямився, я вже був у Дворі! Я розплющив очі й спробував підвестися, але лапи мене не слухалися. Я хотів пити, але не мав сил дійти до води. Я опустив голову і знову заснув.

Коли я прокинувся, то зразу зрозумів, що в мене на шиї щось з'явилося – якийсь білий розтруб. Він був такий безглуздий, що з ним зі зграї вигнати можуть. Між задніми лапами в мене свербіло й боліло, але зубами я не міг туди дістати через цей дурний пластиковий комір. Я побрів до води й трохи попив, мене нудило, а ззаду страшенно свербіло. Запахи в дворі мені підказували, що я пропустив вечерю, але в той момент мені було геть байдуже. Я знайшов прохолодний

куточок і зі стогоном влігся, там само лежав Швидкий. Я подивився на нього – в нього був такий самісінький безглуздий комірець, як і в мене.

Що ж з нами зробив Боббі?

Трьох дівчат, які поїхали з нами до тієї будівлі, ніде не було видно. Наступного дня я шкандибав Двором, винюхуючи слід Коко, але не було жодного доказу, що вона повернулася з нами.

Окрім того принизливого комірця, я ще повинен був пережити той момент, коли вся згряя обнюхає мое болюче місце. Головний пес без церемоній перевернув мене на спину – я лежав і терпів, поки він і всі інші з відвертою зневагою мене обнюхували.

Із дівчатами вони такого не робили – ті повернулися у двір за кілька днів. Я був неймовірно радий бачити Коко, яка теж мала такий химерний комірець, а Швидкий, як міг, заспокоював Сестру, яка дуже тяжко переносила все це.

Урешті Карлос познімав із нас комірці. Відтоді мені вже якимось не так і кортіло гратися в ту гру, коли я залазив на спину Коко. Натомість у мене з'явилася ідея для нової розваги: я підбігав до дівчати з гумовою кісточкою і гриз іграшку просто перед нею. Коко вдавала, ніби не хоче забавку, й відводила погляд. Проте її очі завжди поверталися до кісточки, коли я носом підсував її до неї. Урешті, дівчина не витримувала і стрибала, але я так добре знав Коко, що встигав перший схопити іграшку. Я відскакував назад і весело махав хвостом. Інколи вона бігла за мною, і ми гасали великими колами – цю частину забави я любив найдужче. Бувало, Коко позіхала, вдаючи, що їй нецікаво, але я знову наближався й дражнив її кісточкою, доки вона не пробувала її схопити. Мені так подобалася ця гра, що вона мені навіть снилася.

Інколи в Дворі можна було натрапити на справжні кісточки, тоді з ними поводилися по-іншому. Карлос приходив із масним мішком, витягав нам підгорілі ласощі й вигукував наші імена. Чоловік добре знав, що Головному псові треба завжди давати кістку першому, і я цілком був із ним згоден. Мені не завжди діставалася пожива, але, коли щастило, Карлос казав: «Тобі, Тобі!» – і давав її мені, незважаючи на чужі носи. З людьми правила стають інакші.

Одного разу, коли Швидкому дісталася кістка, а мені – ні, я побачив дещо надзвичайне. Брат примостився на іншому кінці Двору, шалено гриз і видихав п'яний аромат свого частування. Я підійшов ближче і з заздрістю дивився на нього. Зненацька з'явився Головний пес.

Кремезний собака напружився, широко розставив лапи, наче перед бійкою, а тоді швидко пішов до Швидкого. Останній припинив гризти кістку й низьким голосом загарчав. Ніхто ніколи не гарчав на Головного пса. Однак я відчував, що правда була за Швидким, адже це його кістка. Карлос дав її саме йому, і навіть Головний не мав права її забрати. Проте кістка була така смачна, що Головний, здається, не міг втриматися. Він витягнув морду вперед – і тут Швидкий завдав удару – клацнув зубами просто перед носом Головного! Швидкий загрозово підняв губу і примружився. Здавалося, що Головний пес остовпів від такої відвертої непокори. Він подивився на нього, а потім гордо розвернувся й задер лапу біля паркана, не звертаючи на Швидкого жодної уваги.

Я знав, що коли б Головний пес хотів, від би забрав кістку в Швидкого. У Головного була сила, і раніше він завжди до неї вдавався. Я бачив, що тоді було (десь перед тим, як нас возили до тієї милої жінки в прохолодній будівлі): пси зібралися навколо однієї дівчини, нюхали її та якимсь відчайдушним жестом задирали лапи. Сором сказати, але я теж був у тому гурті. Щось було в ній таке привабливе, навіть описати точно не можу.

Щоразу, коли пес намагався її понюхати, вона сідала в грязюку. Вона стримано прищулила вуха та кілька разів гарчала. Коли це відбувалося, пси відступали, немов вона щойно стала Головною.

Ми всі так тісно скупчилися, що час від часу налітали один на одного, і тут-таки спалахнула сварка між Головним і найбільшим псом у зграї – великим, чорно-бурим, якого Боббі називав Ротті.

Головний діяв, як досвідчений боець: він схопив Ротті за шкірку й потягнув додолу. За кілька секунд чорно-бурий собака принижено перевернувся на спину. Однак на галас прибіг Карлос і закричав:

– Гей, досить. Годі!

Карлос стояв посеред двору, але пси не звертали на нього жодної уваги. Натомість Коко підійшла до чоловіка, щоб він її погладив. Подивившись на це кілька хвилин, Карлос погукав ту собачку, на якій раніше зграя зосередила всю свою увагу, і вивів її за хвіртку.

Я не бачив її до того часу, як ми опинилися в одній машині, коли їхали до милої жінки в прохолодну будівлю. Саме та волохата собачка сиділа з людьми на передньому сидінні.

Коли Швидкий догриз свою кістку, він, здається, встиг добре поміркувати над тим, що вкусив Головного пса. Мій брат опустив голову і, помахуючи хвостом низько над землею, перевальцем пішов туди, де стояв Головний. Швидкий кілька разів грайливо вигнувся, але Головний не звернув на це увагу. Після цього Швидкий лизнув його в губи – і це виглядало, як своєрідне вибачення. Головний пес трохи погрався з моїм братом, поперекидав його й навіть дозволив покусати себе за шию, а потім різко подався геть.

Ось так Головний собака підтримував порядок, тримав нас усіх на своїх місцях і не користувався своїм авторитетом, щоб забрати в нас їжу. У нас була щаслива зграя до того дня, як у ній з'явився Спайк.

Після його появи змінилося геть усе.

Розділ 4

Мені здавалося, що тільки-но я збагну, як треба жити, – все відразу зміниться. Коли ми бігали за Мамою, я навчився боятися людей, порпатися в їхньому смітті, миритися зі Швидким, щоб він був у доброму, як для нього, гуморі. І тут прийшли люди, взяли нас у Двір – і все змінилося.

У Дворі я швидко звик до життя в зграї, навчився любити Сеньйору, Карлоса і Боббі – і щойно мої забави з Коко стали набувати іншого, складнішого характеру, нас повезли до милої жінки в прохолодну будівлю, й те сильне бажання, яке я раніше відчував, повністю зчезло. Більшу частину дня я кусав Коко чи вона мене, проте вже без того незвичайного потягу, який час від часу мене охоплював.

Між двома світами – зовнішнім і Двором – стояла та хвіртка, яку колись відчинила Мати. Я так часто думав про той вечір, коли вона втекла, що не раз відчував у своєму роті присмак металевої ручки. Мати показала мені, як вийти на свободу, якщо я захочу. Одначе я був інакшим собакою, ніж вона. Я полюбив Двір. Мені подобалося, що я належу Сеньйорі. Я став Тобі.

Мати, навпаки, не хотіла бути в зграї, тому, мабуть, її відсутності ніхто й не помітив. Сеньйора їй навіть імені не дала. Швидкий і Сестра дуже часто ходили нюхати той закуток за шпалами, де раніше лежала Мати, однак ніяк не показували, що переймаються її втратою. Життя тривало, як і раніше.

І тут, щойно місце кожного з нас усталилося, коли я почав їсти з дорослої миски, Карлос носив нам кісточки, а Сеньйора приходила, щоб поцілувати й пригостити, з'явився новий пес.

Його звали Спайк.

Ми почули, як відчинилися двері машини Боббі, й усі разом загавкали, хоча стояла така спека, що дехто з наших лежав на череві в тіні й навіть не підвівся з місця. Відчинилася хвіртка, й увійшов Боббі, який вів на кінчику палиці великого, мускулястого пса.

Коли на тебе біжить уся зграя – це страшно, але новий собака навіть не поворухнувся. Він був такий темний і кремезний, як Ротті, й такого зросту, як Головний. Більша частина його хвоста десь загубилася, але той короткий оцупок, який залишився, не ворухився. Пес міцно стояв, рівно розподіливши вагу тіла між чотирма лапами. З його грудей викотилося тихе гарчання.

– Тихо, Спайку. Все нормально, – сказав Боббі.

Зі слів Боббі я зрозумів, що собаку звати Спайк, і вирішив: нехай спочатку його оглянуть всі інші, а потім уже я.

Головний пес, як завжди, був десь позаду, але тепер він вийшов з прохолодної тіні біля водопою і побіг зустрічати новоприбулого. Боббі зняв із шиї Спайка петлю.

– Спокійно, – сказав йому Боббі.

Тривога чоловіка передалася всій зграї, і я відчув, як у мене на спині хутро стає сторч, хоча й не зовсім розумів чому. Головний і Спайк, напружені, вивчали один одного, жоден не відступав. Зграя оточила їх щільним колом. На морді Спайка було безліч шрамів – сіруватих краплеподібних заглибин і виступів на чорному тлі.

Те, як Спайк сприймав нас, налаштовувало всіх проти нього. Це мене злякало, хоча все пройшло як слід: Спайк дозволив Головному псові покласти голову йому на спину. Новоприбулий анітрохи не пригнувся до землі, натомість він підійшов до паркана, уважно його обнюхав і задер лапу. Пси негайно зробили те саме на тому ж місці вслід за Головним.

Раптом над хвірткою з'явилася голова Сеньйори, і моя тривога почасти зникла. Дехто зі зграї вискочив із кола й побіг до неї, поставивши лапи на паркан так, щоб вона могла погладити кожного по голові.

– Бачите? Усе буде добре, – сказала Сеньйора.

– Таких псів вирощують для боїв, сеньйоро. Він не такий, як усі інші, мем.

– Ти будеш хорошим собакою, Спайку! – гукнула йому Сеньйора. Я ревниво поглянув на новенького, а той, коли почув своє ім'я, навіть вухом не повів, наче воно нічого не означало для нього.

Я хотів, щоб вона сказала: «Тобі! Хороший пес, Тобі!»

Натомість вона сказала:

– Немає поганих собак, Боббі, бувають погані люди. Собаці просто потрібна любов.

– Іноді в собаки всередині просто щось зламане, сеньйоро, і немає цьому ради.

Сеньйора з відсутнім виразом опустила голову й почухала Коко за вушками. Я щосили сунув ніс під пальці Сеньйори, але вона, здається, навіть не помітила

мене.

Пізніше Коко сиділа переді мною з гумовою кісточкою і старанно її гризла. Я не зважав: мені досі було прикро, що мене, улюбленця Сеньйори, так зневажили. Коко перевернулася на спину та гралася з кісточкою лапами: підіймала її, кусала, тримала її так легенько, що я розумів, що можу перехопити забавку, – і я стрибнув! Коко відкотилася вбік, і я погнався за нею, розсердившись, що вона грає в цю гру навпаки.

Я так зосередився на тому, щоб відібрати в Коко цю дурну кісточку (яку мав би носити я, а не вона), що не помітив, як усе почалося. Я побачив лише, що той самий бій, який, як усі розуміли, мав відбутися, уже розпочався.

Зазвичай бійка з Головним довго не триває – собака з нижчим статусом приймає покарання за те, що порушив порядок. Проте ця жахлива сутичка, гучна, близька й люта, здається, не мала кінця.

Два пси зчепилися, відірвавши передні лапи від землі. Кожен намагався стати вищим, їхні зуби зблискували на сонці. Нічого страшнішого, ніж їхнє завивання під час бійки, я в житті не чув.

Головний пес спробував, як зазвичай, схопити суперника за загривок: так можна показати свою владу, не завдаючи великої шкоди, але Спайк звивався й прицільно клацав зубами, а потім вхопив Головного за морду. Через це новоприбулий отримав рвану рану під одним оком, але разом із тим – перевагу над своїм суперником. Спайк почав нахилити голову Головного до землі.

Зграя не робила нічого – ніхто нічого й не міг зробити: всі тільки хекали й стривожено бігали колами. Раптом хвіртка різко прочинилася й у неї вскочив Боббі, він тягнув за собою довгий шланг. На обох псів полетів струмінь води.

– Гей! Стоп, закінчуйте! Гей! – кричав він.

Головний пес слухняно відпустив суперника, а Спайк, немов не почув наказу людини, не розтискав зубів.

– Спайк! – крикнув Боббі. Він розвернув шланг і спрямував струмінь просто йому в морду – в повітря полетіла кров. Урешті Спайк відпустив, струсив з голови воду й подивився на Боббі. Подивився, як убивця. Чоловік позадкував, тримаючи шланг перед собою.

– Що там таке? Це новий? El combatiente? [1 - Бійцівський? (ісп.) (Тут і далі прим. пер.)] – гукнув Карлос, вбігаючи у Двір.

– Si. Este perro sera el problema [2 - Так. Цей пес – це проблема (ісп.)], – відповів Боббі.

Сеньйора теж прибігла в Двір. Після того, як люди довго радилися, вони покликали Головного й намастили йому рани чимось із різким хімічним запахом – я зразу згадав милу жінку в прохолодній кімнаті. Головний звивався, зализував рани, хекав, прищуплював вуха, а Карлос щось прикладав до дрібних подряпин на його морді.

Я ніколи не думав, що Спайк дозволить, щоб із ним зробили те саме. Проте він стояв і не заперечував, коли йому обробляли рану за вухом. Здається, він звик до цього, неначе цей запах був для нього чимось, що завжди з'являється після бійки.

Наступні кілька днів усі провели в душевних переживаннях. Ніхто, особливо пси, не розумів, на якому світі ми перебуваємо.

Спайк, звичайно, тепер був головним – він це нам показував, коли сходився з кожним у Дворі ніс до носа. Головний пес робив те саме, але по-іншому. Для Спайка найдрібніше порушення було підставою для покарання – здебільшого швидкого болісного укусу. Коли гра ставала дуже вже бурхливою і заходила занадто далеко на територію Головного пса, той завжди стримано попереджав: суворо дивився, можливо, гарчав. Спайк цілий день походжав Двором і кусав нас то за щось, то просто так. Якась у ньому була чорна сила, наче щось дивне й лихе шукало вихід.

Коли пси, здобуваючи собі вищий титул у зграї, викликали один одного на поєдинок, Спайк теж опинявся там і аж занадто часто долучався до них. Здається, він просто не міг втриматися від бійки. Це було непотрібно, це заважало. Напруга зростала аж так, що між нами виникали дрібні сварки через

питання, які вже давно були вирішені. Наприклад, чие місце біля корита під час годівлі чи чия черга полежати в спеку в тій частині двору, де з крана текла прохолодна вода.

Коли ми з Коко гралися гумовою кісточкою і вона намагалася тихцем її відібрати, підбігав Спайк і з гарчанням вимагав, щоб я поклав іграшку біля його лап. Іноді він заносив нашу забавку до свого кутка (через це ми припиняли гратися, доки я не знаходив іншу розвагу), іноді – зневажливо нюхав іграшку й залишав її в багнюці.

Коли Карлос приносив свій мішок зі справжніми кістками, Спайк навіть не вставав зі свого місця, щоб подивитися, чи перепаде щось і йому.

Він чекав, доки у дворі не залишиться людей, а потім просто брав ту кістку, яку хотів. Деяких собак Спайк не займав – Ротті, Головного і, як не дивно, Швидкого, а от щоразу, коли мені вдавалося запустити зуби в ласу кісточку, – я мусив змиритися з тим, що її згризе Спайк.

Таким став новий порядок. Нам, можливо, непросто було розібратися в його правилах, але ми точно знали, хто їх встановлює, і навіть змирилися, тож я здивувався, коли Швидкий вирішив позмагатися зі Спайком.

Трапилося це, звичайно, через Сестру. У силу дивного збігу обставин, ми всі троє – я, Сестра та Швидкий – стояли коло паркана й роздивлялися комашку, що приповзла з того боку. Воля та спокій, які я відчував поруч із рідними, були для мене дуже приємними. Вони так полегшували душу, особливо після останніх нервових днів, що я поводився так, ніби зроду не бачив нічого цікавішого за цього маленького чорного жучка, який здіймав мікроскопічні чорні лапки, наче збирався битися з нами трьома одразу.

Захоплені цим, ми не помітили Спайка, доки він не опинився зовсім поряд. Він тихо, з блискавичною швидкістю стрибнув на Сестру ззаду – і вона злякано заскавчала.

Я одразу припав до землі – ми ж не зробили нічого поганого! – а от Швидкий цього не стерпів і кинувся на Спайка, зблискуючи зубами. Сестра стрілою помчала геть, а я, сповнений такого гніву, якого досі ніколи не відчував, разом зі Швидким долучився до бою. Ми з братом гарчали й кусали кривдника.

Я спробував підскочити й схопити Спайка за спину, але він розвернувся. Коли я відскочив, його щелепи зімкнулися на моїй передній лапі, і я зойкнув.

Невдовзі Спайк притиснув Швидкого до землі, але я не звертав на брата жодної уваги. Моя лапа страшенно боліла, і я зі скавчанням пошкандибав геть. До мене підбігла Коко, почала мене схвильовано облизувати, але я не зважав і біг просто до хвіртки.

Саме так, як я й очікував, Боббі відчинив хвіртку і прибіг зі шлангом. Бійка скінчилася, Швидкого відпустили, Сестра сховалася за купою шпал, а увагу Боббі привернула моя лапа.

Чоловік присів на землю:

– Хороший собака, Тобі. Усе добре, хлопче, – сказав він мені.

Я кволо змахнув хвостом. Коли Боббі торкнувся моєї лапи, біль пронизав мене аж до плеча. Я лизнув чоловіка в морду, пояснюючи, що я зрозумів, що це було ненавмисне.

Сеньйора повезла нас до милої жінки в прохолодну кімнату. Боббі притримав мене, коли вона ткнула в мене ту саму голку, яка пахла хімією, – раптово біль відступив і більше мене не турбував.

Я сонно лежав на столі, жінка посмикувала мене за лапу, а я слухав її голос – вона розмовляла з Боббі та Сеньйорою. Я чув хвилювання, попереджувальні нотки, але мені було геть байдуже, поки Сеньйора гладила мене по шерсті, а Боббі, нахилившись, тримав мене. Коли Сеньйора зітхнула, почувши, як мила жінка з прохолодної кімнати каже: «Непоправне ушкодження», я навіть голову не підняв. Я просто хотів лежати на цьому столі довіку – чи хоча б до обіду.

Коли я повернувся у Двір, на мені знову був цей дурний комір, і я помітив, що до моєї пораненої лапи прилипло щось тверде й важке. Я хотів зірвати цю штуку зубами, але комір не лише виглядав безглуздо, він ще й не давав мені можливості дістати до лап! Я міг тепер ходити тільки на трьох лапах. Це, здається, забавляло Спайка, бо він час від часу підходив, штовхав мене грудьми й валив на землю. «Ну гаразд, гаразд, Спайку! Все одно більш потворного

собаки, ніж ти, я в житті не бачив!»

Лапа завжди боліла. Коли я засинав, приходила Коко й клала на мене голову. Двічі на день навідувався Боббі та пригощав мене чим-небудь смачненьким. Я вдавав, ніби не помічав, що в шматок м'яса загорнуте щось гірке (хоча, бувало, я його не ковтав, а чекав і згодом тихцем випльовував), то було щось біле й кругле завбільшки з горошину.

Я й далі був у дурному комірці, коли прийшли оті люди. Ми почули, як на під'їзній доріжці хряснуло кілька дверей, і, як завжди, розгавкалися. Багато хто замовк, коли почув крик Сеньйори: «Ні! Ні! Ви не можете забрати моїх собак!»

У її голосі було таке горе, яке важко було не розпізнати, й ми з Коко тривожно тиснули носами одне в одного. Що ж це відбувається?

Відчинилася хвіртка, й у Двір обережно зайшло кілька людей, які тримали в руках уже знайомі нам палиці з петлями. Дехто тримав перед собою бляшані балончики, наче очікував нападу.

Ну що ж, хай там яка це гра, а більшість із нас хотіли забави. Коко підійшла до людей однією з перших, її спіймали і потягли за хвіртку – вона не опиралася. Більшість зграї пішла за нею й охоче стала в чергу, хоча дехто не поспішав – Сестра, Швидкий, Спайк, Головний пес і я, бо мені не хотілося кульгати до них. Хочуть гратися, то нехай зі Спайком граються.

Сестра побігла понад парканом, немов очікувала, що десь у ньому з'явиться дірка. Швидкий спочатку кинувся за нею, а потім злякано зупинився й просто дивився на її панічний безладний біг. До Сестри підскочили двоє чоловіків і спіймали її мотузкою. Швидкий відразу здався, бо хотів бути поряд із Сестрою, а Головний із гідністю вийшов наперед, коли його покликали.

А от Спайк чинив опір, дико гарчав і кидався на петлі й людей. Чоловіки кричали, й один із них спрямував тонкий струмінь рідини з балончика собаці в морду – запах обпек мені ніс аж на іншому кутку Двору. Спайк припинив боротьбу й упав на землю, накривши голову лапами. Його потягли геть, а тоді люди пішли до мене.

– Хороший собачка. Лапа болить, так? – спитав один із чоловіків. Я нерішуче помахав хвостом і нахилив голову, щоб було легше накинути мені на шию петлю (через мій дурний пластиковий комірець це було не так і просто).

Коли я опинився по той бік паркана, я засмутився: Сеньйора плакала, Карлос і Боббі тримали її за руки, але вона виривалася. Її смуток передався мені, тому я потягнувся до неї в петлі, бажаючи підійти та заспокоїти.

Один із тих чоловіків дав Сеньйорі якийсь папірець, а вона кинула його на землю.

– Навіщо ви це робите?! Ми ж нікому не шкодимо! – кричав Боббі. Його гнів був помітний, і від цього стало страшно.

– Забагато тварин. Погані умови, – сказав чоловік із папірцем. Він теж випромінював гнів. Я помітив, що він у темному одязі й на грудях у нього блищить метал. Усі були дуже напружені.

– Я люблю своїх собак, – ридала Сеньйора. – Будь ласка, не забирайте їх у мене!

Сеньйора не гнівалася, їй було сумно й страшно.

– Негуманні умови, – сказав той чоловік.

Я просто не знав, що й думати. Бачити, як усю зграю виводять із двору, заганяють по одному до кліток у машинах, – від цього просто все плуталося. Більшість із нас прищупили вуха й підібгали хвости. Я опинився біля Ротті. Його густий, важкий гавкіт ніби висів у повітрі.

Коли ми прибули на місце, зрозуміліше не стало. Тут пахло десь так, як у милої жінки в прохолодній кімнаті, тільки було спекотно, а навколо – повно схвильованих і галасливих собак. Я охоче пішов уперед і, на своє розчарування, опинився в одній клітці зі Швидким і Головним. Як на мене, краще було б, якби там була Коко чи хоча б Сестра. Хоч і Швидкий, і Головний були так само налякані, як і я, і дивилися на мене зовсім не вороже.

Гавкіт стояв оглушливий, однак я чітко вирізняв із загального хору люте гарчання Спайка, який кинувся на когось, а потім різкий зойк якогось нещасного

собаки. Люди закричали, за кілька хвилин Спайка провели на кінці палиці повз нас, і він зник десь у глибині коридору.

Перед нашою кліткою зупинився якийсь чоловік.

- Що тут сталося? – спитав він.

Інший, той, який щойно вивів Спайка, зупинився й подивився на мене без жодної цікавості.

- Хто його знає...

Від першого чоловіка віяло стурбованістю й сумом, а від другого – нічим, окрім байдужості. Перший відчинив двері й обережно помацав мою лапу, відсунувши морду Швидкого.

- Цей зовсім нікудишній, – промовив він.

Я спробував пояснити йому, що без оцього дурного коміра я значно кращий пес.

- Такого не візьмуть, – сказав перший.

- У нас забагато собак, – мовив другий.

Перший сунув руку в конусоподібну штуку навколо моєї голови й погладив мене по вухах. Хоч мені це й здавалося зрадою Сеньйорі, але я лизнув його руку. Від нього пахло в основному іншими собаками.

- Ну що ж, – сказав перший.

Другий чоловік запустив у клітку руки й допоміг мені спуститися на підлогу. Він накинув на мене петлю й повів у маленьке жарке приміщення. Там у клітці метався Спайк, а двоє інших собак, яких я раніше ніколи не бачив, ходили кімнаткою, старанно обминаючи його.

– Ось тут. Почекай, – мовив перший чоловік біля дверей. Він нахилився й відстібнув від моєї шиї комір, і повітря налетіло на мою морду, неначе поцілувало її. – Вони так цих штук не люблять!

– Нехай, – сказав другий.

Чоловіки вийшли й зачинили двері. Одна з незнайомців була стара-престара сука, яка без особливої цікавості понюхала мій ніс. Спайк гавкав, а другий незнайомиць, молодший пес, через це хвилювався.

Я застогнав і важко влігся на підлогу. У мене у вухах засвистіло, і молодий пес заскавчав.

Раптом Спайк гучно бухнувся на підлогу, язик вивалився в нього з рота. Я з цікавістю подивився, що це він придумав. Поруч упала стара, прихиливши голову до клітки зі Спайком, а той, на превеликий мій подив, зовсім не заперечував. Молодий песик заскавчав. Я тупо глянув на нього й заплющив очі. Мене зморила втома – така важка, задушлива, як тоді, коли в дитинстві мої брати й сестра лягали на мене уві сні. Ось про це я й думав, а потім почав сповзати в темний і тихий сон – сон, у якому я був цуценям. Потім я подумав про втечу разом із Мамою, ласку Сеньйори, Коко й Двір.

Несподівано мене охопив такий смуток, який відчувала Сеньйора, коли я бачив її востаннє. Мені закортіло підповзти до неї, облизати її долоні, втішити, розрадити. З усього, що я робив у житті, найважливішим для мене було розсмішити Сеньйору.

Ось це, подумав я, і є та єдина річ, яка надавала сенсу моему життю.

Розділ 5

І раптом усе стало водночас незнайоме й знайоме.

Я чітко пам'ятав ту шумну та жарку кімнату, Спайка, який сповнював повітря люттю, а потім несподівано я так глибоко заснув, наче щойно відімкнув зубами

хвіртку й утік. Пам'ятаю, як мені хотілося спати, потім здалося, що минуло дуже багато часу – немовби вирішив подрімати по обіді, а прокинувся й зрозумів, що можна й повечеряти. Тільки від цього сну я прокинувся не тільки в інший час, а й у зовсім іншому місці.

Мені була знайома присутність теплих, жвавих цуценят обабіч мене. Була знайома боротьба за чергу біля соска й густе життєдайне молоко, яке ставало нагородою за всю штурханину та перелізання через інших. Чомусь я знову став цуценям, слабеньким і безпорадним, знову опинився в Норі.

Однак щойно я прозрів і зміг бодай розмити побачити свою матір, то зрозумів, що вона зовсім не така, як раніше. Масть у неї була світла, а сама вона була більша, ну як би це сказати, ніж моя Мати. Мої брати й сестри – їх було сім! – мали таке саме світле хутро, а коли я подивився на власні лапи, то зрозумів, що й сам такий.

І лапи тепер були не тільки іншого кольору – вони відповідали розмірам мого тіла та зграбно продовжували його.

Я чув багато собачих голосів і запахів, але ми були не в Дворі. Коли я виліз із Норі, то під моїми лапами виявилася тверда й груба поверхня. Я не пробіг і шести метрів, як зустрів на своєму шляху дротяну огорожу. Я був у вольєрі з цементною підлогою.

Від думок про те, що це все означає, я аж стомився, тож подибав назад у Нору та впав на купу братів і сестер, щоб поспати.

Я знову став цуценятком, яке ледве вмело ходити. У мене з'явилася нова сім'я, нова мати, новий дім. В усіх нас була однакова білява масть і темні очі. У моєї нової матері молоко було набагато ситніше, ніж у першої.

Жили ми в чоловіка, який приходив годувати матір. Вона швидко все з'їдала й поверталася в Нору гріти нас.

Але де ж Двір, Сеньйора, Швидкий, Коко? Те життя я дуже добре пам'ятав, проте зараз усе було інакше, наче я почав усе спочатку. Чи може таке бути?

Я згадував шалений гавкіт Спайка й те, як заснув у спекотній кімнаті, як мною тоді заволоділо неосяжне питання – питання про мету. Про таке собаці думати наче й не пристало, але час від часу я про це міркував, зазвичай коли ось-ось мав задрімати. Навіщо? Чому я знову малий? Чому в мені живе ось це невідчепне відчуття, що я щось повинен зробити?

У нашому вольєрі дивитися особливо не було на що, не було чого й погризти цікавого – хіба що одне одного покусати. Коли ми з братами й сестрами набралися трохи сил і розуму, то помітили що в будці праворуч е ще цуценята – маленькі, енергійні, з темними плямами й шерстю, яка стирчала на всі боки. З іншого боку мешкала некваплива сука, сама-одна, в неї був великий провислий живіт і набубнявілі соски. Вона була біла в чорну цятку, з дуже короткою шерстю. Вона майже не виходила зі свого житла й, здається, геть не цікавилася нами. Між вольєрами була відстань сантиметрів у тридцять, і ми тільки й могли, що принюхуватися до сусідських цуценят, хоча, судячи з їхнього вигляду, з ними було б весело погратися.

Просто перед нами лежав довгий моріжок, який манив до себе солодким ароматом мокрої землі й густої, свіжої трави, але надвір нас не пускали замкнені двері вольєра. Навколо трави й кліток із собаками стояв дерев'яний паркан.

Той чоловік, який тепер приходив, зовсім не був схожий ні на Боббі, ні на Карлоса. Коли він заходив до вольєрів годувати собак, то майже нічого нам не казав. Він випромінював холодну байдужість – це так відрізнялося від доброти, якою пахнули доглядачі собак у Дворі. Коли цуценята з сусіднього вольєра вибігали його зустрічати, він щось бурчав і відштовхував їх від миски з харчами, щоб їхня мати могла підійти. Ми не так дружно вискакували, тож зазвичай не встигали добігти до дверей раніше, ніж він лишить матері їжу, а вона нас до неї не підпустить.

Іноді чоловік розмовляв, коли ходив від вольєра до вольєра, але не з нами.

Говорив він тихо й дивився на папірець у руках.

– Тер'ери йоркширські, приблизно тиждень, – сказав він одного разу, глянувши на собак у вольєрі праворуч. Потім він підійшов до нашої клітки й подивився знову в папірець. – Ретривери золотисті, вже тижнів зо три, далматини ось-ось народяться...

Я вирішив, що після життя у Дворі повинен стати головним між своїх нових братів і сестер. Мене дратувало, що вони зі мною не погоджувалися. Коли я пробував схопити одного так, як Головний хапав Ротті, двоє чи троє цуценят стрибали мені на спину – взагалі вони геть нічого не розуміли! Коли мені вдавалося відбитися від них, той, кого я хотів побороти, вже мірявся силами з кимось іншим, неначе це була одна гра. Коли ж я пробував загрозово загарчати, у мене виходило щось кумедне й зовсім не зле, тоді мої брати й сестри весело рикали у відповідь.

Якось нашу увагу привернула ряба сусідка. Вона тяжко дихала й нервово бігала туди-сюди, ми інстинктивно кинулися до мами, яка уважно стежила, що та робить. Сусідка порвала зубами ковдру, обгорнула шматки тканини кілька разів навколо себе, а потім, тяжко зітхнувши, лягла в це кубло. За кілька секунд я побачив, що біля неї з'явилося новеньке цуценя – усе в цяточку і вкрите якоюсь слизькою плівкою, чимось на зразок мішка, який його мати одразу злизала. Вона обережно підштовхнула малого язиком – і за мить він сонно поповз до материнських сосків, які нагадали мені, що я теж хочу їсти.

Наша мати зітхнула, дала нам трохи попоїсти, а потім різко підвелася й пішла геть. Один із братів ще якусь мить висів на ній, а потім упав. Я стрибнув на нього, щоб провчити, – і, як виявилось згодом, це зайняло чимало часу.

Коли я знову подивився, що робиться в собаки по сусідству, у вольєрі було ще шестеро цуценят! Вони були якісь довгасті й слабенькі, але їхній матері це було неважливо. Вона все їх вилизувала, підштовхувала до себе під бік, а потім тихо лежала, поки вони ссали.

Прийшов чоловік, зайшов до клітки, де спали новонароджені, подивився на них і пішов геть. Потім він відчинив двері, де мешкали кудлаті цуценята праворуч від нас, і випустив їх на травичку!

– Ні, ти тут посидь, – сказав він їхній матері, затуливши вихід, коли вона хотіла піти слідом за ним. Він зачинив її та поставив миски з їжею для цуценят, у які малеча позалазила й почала одне одного облизувати – такі дурні й одного дня в Дворі б не прожили! Їхня мати сиділа під дверима й скімлила, доки її діти наїлися і чоловік впустив її до них.

Малі волохаті цуценята підбігли до нашого вольєра, щоб понюхати нас – нарешті ніс до носа після стількох тижнів життя по сусідству. Я злизував з їхніх морд їжу, а один із братів виліз мені на голову.

Чоловік залишив цуценят бігати, а сам пройшов через хвіртку в дерев'яному паркані, схожу на ту, якою Карлос і Боббі заходили в Двір. Я із заздрістю дивився на цуценят, які ганяли по травичці, підбігали понюхатися-привітатися з іншими собаками у вольєрах, гралися між собою. Мені вже набридло сидіти в клітці, я хотів вийти та все роздивитися. Хай там яка мета в моєму новому житті, сидіти тут – це геть на неї не схоже.

За кілька годин чоловік повернувся, приніс собаку, на вигляд такого самісінького, як мати волохатих цуценят, які бігали по траві, тільки то був пес. Чоловік загнав матір тих непосид назад у вольєр, запустив туди ж і пса, а тоді замкнув їх удвох. Пес, здається, був доволі радий бачити собаку, але та гарчала на нього, коли він наскакував на неї ззаду.

Чоловік не зачинив за собою хвіртку, і я здивувався тому пристрасному бажанню, яке охопило мене від вигляду тоненької смужки зовнішнього світу по той бік паркана. Якби ж я зараз бігав по траві, то я б вискочив просто в ту хвіртку, але цуценята, які мали таку змогу, нічого подібного не робили – вони були занадто захоплені боротьбою між собою.

Мати волохатих цуценят поставила лапи на двері клітки й тихо заплакала, тоді як чоловік методично збирав її дітей і виносив за хвіртку. Невдовзі цуценят перед клітками не залишилося. Мати-собака бігала у своєму вольєрі туди-сюди, важко дихала, а пес, з яким її зачинили, тільки лежав і дивився. Я відчував її страждання, і мені було неспокійно. Настала ніч, і мати-собака дозволила псові спати біля неї – здається, вони звідкись одне одного знали.

Пес пробув у клітці лише кілька днів, а потім його теж кудись забрали.

Згодом прийшла наша черга вийти на прогулянку! Ми весело вибігли й залюбки з'їли те, що нам дав чоловік. Я наївся й дивився, як мої брати та сестри шаленіють від радості, наче ніколи не бачили нічого більш дивовижного, ніж кілька мисок із собачим харчем.

Усе тут було чудове, вологе, запашне, зовсім не схоже на сухий пил у Дворі. Вітерець віяв прохолодний і приносив запаморочливі й манливі пахощі відкритої водойми.

Я нюхав буйну траву, коли вийшов чоловік і випустив нашу матір. Мої брати й сестри хутко пострибали до неї, а я залишився, бо знайшов дохлого черв'яка. Потім чоловік вийшов, і я почав думати про хвіртку.

Щось із тією людиною було не так. Чоловік не називав мене Тобі. Він навіть не говорив із нами. Я подумав про мою першу Матір, про те, як востаннє бачив її, коли вона тікала з Двору, бо не могла жити з людьми (навіть із такими добрими і люблячими, як Сеньйора). А цей чоловік нас узагалі не любив.

Я задивився на ручку хвіртки.

Біля неї стояв дерев'яний стіл. Вилізши на табуретку, я добрався й до столу, а звідти потягнувся і взявся зубами за металеву ручку, однак вона виявилася не круглою, а довгастою паличкою.

Мої маленькі зубки не могли як слід втримати цю штуку, але я з усіх сил старався зробити так, як Мама, коли вона втікала з Двору. Невдовзі я втратив рівновагу й упав на землю, а хвіртка так і не відчинилася. Я сів і загавкав – задзявкав тоненьким голосом – з досади на ручку. До мене побігли брати й сестри, щоб, як завжди, на мене наскочити, але я роздратовано прогнав їх геть. Не до гри мені було!

Я спробував знову. Цього разу я поставив передні лапи на металеву штуку, щоб не впасти, але тут-таки покотився додолу, вдарившись усім тілом об ручку. Крекнувши, я впав на хідник.

На превеликий мій подив, хвіртка прочинилася. Я висунув у щілину ніс і штовхнув – хвіртка відчинилася ширше. Я був на волі!

Я радо вибіг на відкриту місцевість, плутаючись у лапах. Переді мною була земляна дорога – дві глибокі канави в піщаному ґрунті. Чуття підказувало, що мені треба йти туди.

Пробігши трохи, я зупинився, щось відчувши. Я озирнувся й подивився на мою нову матір, яка сиділа по той бік хвіртки й просто дивилася на мене. Я згадав Матір там, у Дворі, те, як вона кинула на мене погляд, перш ніж побігти в широкий світ. Моя нова мати не піде зі мною, зрозумів я. Вона залишається з сім'єю. Я тепер сам по собі.

Однак я жодної миті не вагався. З минулого досвіду я знав, що бувають кращі двори, ніж цей, де є добрі люди, які тебе люблять і гладять руками твоє хутро. І ще я знав, що мій час жити материнським молоком уже закінчується. Це так воно і є в житті – собака врешті-решт відділяється від своєї матері.

Знав я й те, що переді мною спокуса, якій я не можу опиратися, – цілий новий світ, який мені треба дослідити на цих довгих, хоча й трохи ще незграбних, лапах.

Грунтова дорога врешті вивела мене на шосе, понад яким я вирішив іти суто з тієї причини, що воно вело проти вітру, а вітер дарував мені нові дивовижні аромати. На відміну від запахів завжди сухого, курного Двору, я чув дух сирого прілого листя, дерев, калюж. Я біг уперед, і сонце сяяло мені в морду. Я біг вільний, щасливий, готовий до пригод.

Я почув гуркіт великої машини ще задовго до того, як її побачив, але був зайнятий полюванням на якусь дивовижну крилату комашку. Я озирнувся лише тоді, коли почув, як гримнули двері. Чоловік зі зморщеною, засмаглою шкірою, в заляпаному болотом одязі присів і випростав руки перед собою.

– Привіт, малий дружбанчику! – вигукнув він.

Я невпевнено подивився на нього.

– Що, дружбане, загубивсь? Загубився?

Я замахав хвостом і вирішив, що він, напевне, хороший. Я підбіг до чоловіка, а той узяв мене на руки й підняв над головою, що мені не дуже сподобалося.

– Який ти симпатичний, малий. Схожий на породистого ретривера. Звідки ти такий узявся, дружбане?

Те, як він говорив зі мною, нагадало мені, як Сеньйора уперше назвала мене Тобі. Я зразу зрозумів, що сталося – так само, як колись люди витягли нас із труби, цей чоловік підняв мене з трави. Тепер мое життя буде таким, як вирішить він.

«Так, – подумав я. – Мое ім'я цілком може бути Дружбан». Мене просто переповнювали почуття, коли він посадив мене біля себе – попереду – у своїй великій машині. Передне сидіння!

Від чоловіка пахло димом і ще якимсь гострим, аж очі сльозилися, духом, що нагадував мені про те, як Боббі та Карлос сиділи у дворі за столиком, розмовляли й передавали один одному пляшку. Чоловік засміявся, коли я спробував залізти на нього, щоб лизнути його морду. Він сміявся й тоді, коли я почав засовувати ніс у закутки, вдихаючи сильні, незнайомі запахи.

Машина трохи поскакала, а потім чоловік зупинив її.

– Тут ми будемо в тіні, – сказав він мені.

Я роззирнувся, не знаючи, чого чекати. Просто перед нами була будівля з кількома дверима. Звідти йшов такий самий сильний хімічний запах, як і від чоловіка.

– Зараз тільки вип'ю – і вернуся, – пообіцяв чоловік, підіймаючи вікна. Я не розумів, що він іде геть, доки він не вийшов і не зачинив за собою двері. Я розчаровано дивився, як він заходить у ту будівлю. А як же я?

Я знайшов у кабіні ганчірку і трохи її пожував, а потім мені стало нудно, я схилив голову й заснув.

Коли я прокинувся, була спека. Сонце з усієї сили палило машину, в кабіні було сиро й душно. Я важко дихав і заскавчав, потім поставив лапи на підвіконня, щоб подивитися, куди пішов чоловік. Його ніде не було! Я опустив лапи, які обпеклися об підвіконня.

Такого жару я ще не відчував. Годину чи, може, більше я бігав по розпеченому сидінню й дихав так важко, як ніколи. Я вже хитався, перед очима в мене все пливло. Я думав про водопій у Дворі, материнське молоко, воду зі шланга, яким

Боббі розбороняв псів.

Мов у тумані, я помітив, що по той бік скла на мене дивиться морда якоїсь людини – це був не чоловік із машини, а жінка з довгим чорним волоссям. Вона була сердита, тому я злякався й позадкував.

Коли жінки не стало видно, я знову ліг і почав марити. Бігати в мене сил уже не було. Мої лапи дивно обважніли й почали смикатися самі собою.

Раптом я почув важкий удар, аж машина затрусилася! Повз мене пролетіла каменяка, підскочила на сидінні й упала на підлогу. На мене посипалися прозорі дрібні камінці – і в морду вдарило повітря. Я підняв носа.

Знесилений, ледь живий, я відчув, як мене обхопили чиїсь руки й піднесли в повітря – я просто безсило повис.

– Бідний цуцику! Бідолашне цуценятко! – шепотіла жінка.

«А звати мене Дружбан!» – подумав я.

Розділ 6

У житті я ще не відчував нічого приємнішого, ніж прохолодний чистий струмінь рідини, який вивів мене з важкого сну без сновидінь. Жінка стояла наді мною з пляшкою води й поливала мене – рідина була смачна, аж солодка. Я затремтів від задоволення, коли в мене потекло по спині, й підняв голову, щоб схопити струмінь ротом – так я часто грався під краном у Дворі.

Поряд стояв ще якийсь чоловік – і він, і жінка схвильовано на мене дивилися.

– Ви думаете, з ним усе буде гаразд? – спитала жінка.

– Схоже, водичка допомагає, – відказав він.

Вони обоє випромінювали таке неприховане захоплення, яке я часто відчував від Сеньйори, коли вона визирала з-за паркана й дивилася на наші забави. Я перевернувся на спину, щоб вода потрапила мені на пузо, й жінка засміялася.

– Яке славне цуценя! – вигукнула жінка. – Не знаєте, що це за порода?

– Схоже на золотистого ретривера, – зауважив чоловік.

– Ой, цуцику! – провуркотіла жінка.

Так, я б міг бути хоч Цуциком, хоч Дружбаном, та хоч ким завгодно. Коли жінка підхопила мене на руки, вона не звернула уваги на мокру пляму, яку я залишив на її блузці. Я почав її цілувати, доки вона не заплющила очі й не засміялася.

– Ти поїдеш додому зі мною, хлопчику. У мене там є дехто, з ким я хочу тебе познайомити.

Ну от, схоже, тепер я став собакою для передніх сидінь! Жінка вела машину й тримала мене на колінах, а я вдячно на неї дивився. Потім мені стало цікаво, що ж тут навколо, і я сповз додолу й став роздивлятися, що в машині всередині. Мене страшенно здивувало, як холодне повітря сильними струменями виходило з двох отворів. Воно так вихолодило мені шерсть, що я аж затремтів і врешті заліз на рівну підлогу з другого боку машини, де було м'яке тепло, як біля Мами, – воно швидко мене заколисало, і я знову заснув.

Я прокинувся, коли машина зупинилася, та сонно поглянув на жінку, яка нахилилася і взяла мене на руки.

– Ой, який же ти хороший! – прошепотіла вона.

Коли вона пригорнула мене до грудей і вийшла з машини, я відчув, що її серце сильно калатає, щось у ній було дуже тривожне. Я позіхнув і струсив із себе рештки сну, швидко присів у траві й зробив свою справу, після чого приготувався зустріти те, що так хвилювало жінку, – хай там що воно таке.

– Ітانه! – вигукнула вона. – Іди сюди, я тебе зараз із кимось познайомлю!

Я з цікавістю глянув на неї. Ми стояли перед великим білим будинком, і я замислився, чи за ним є вольєри з будами, а може, великий двір. Однак гавкання чути не було, тож, певне, я тут перший собака.

Найближчі двері в будинку з усього маху відчинилися, і на ганок вибігла така людина, якої я ще ніколи в житті не бачив. Вона пострибала вниз цементними сходинками й різко зупинилася на траві.

Ми уважно подивилися одне на одного. Я зрозумів, що це людська дитина чоловічої статі. Рот хлопчика розтягся у величезній усмішці, і малий розкинув руки.

– Цуценя-а! – радісно закричав він, і ми побігли один до одного, одразу відчувши взаємну любов. Я все його облизував, а він усе сміявся, ми разом качалися по траві.

Напевне, я ще ніколи не замислювався над тим, що на світі існують хлопчики людського роду. Коли вже я такого знайшов, то виявив, що це чи не найкраща істота. Від нього пахло землею, цукром і твариною, запах якої був мені незнайомий, а ще на його пальцях я відчув якийсь ледь помітний м'ясний аромат, тому я їх теж облизав.

До вечора я знав хлопчика не лише на запах, а ще й на вигляд, голос і жести. Волосся в нього було темне, як у Боббі, але коротше, а очі набагато світліші. Хлопчик якось так химерно розвертав голову до мене, наче більше хотів мене чути, ніж бачити, а коли він зі мною говорив, то в його голосі так і бриніла радість.

Більшу частину того часу я набирився його запаху, облизував йому обличчя та легенько покусав хлопчика за пальці.

– Можна, ми його собі лишимо, мамо? Можна? – вигукувала маленька людина, щасливо сміючись.

Жінка присіла поруч і погладила мене по голові.

– Ну, ти ж знаєш свого тата, Ітане. Він, напевне, захоче почути, що ти про нього дбатимеш...

– Я буду! Буду дбати!

– І що ти будеш його годувати, гуляти з ним...

– Щодня! І гуляти буду, і годувати, і чистити, і водичку давати...

– І треба буде прибирати, як він десь накакає у дворі.

На це хлопчик не відповів нічого.

– Я купила корму для цуценят у крамниці, даймо йому поїсти. Ти просто не повіриш, що було: я бігала на заправку за водою, бідолаха мало не вмер від теплового удару, – розповідала жінка.

– Хочеш пообідати? Га? Пообідати? – спитав хлопчик.

Мені така пропозиція сподобалася.

На мій великий подив, хлопчик узяв мене на руки й заніс до будинку! Я взагалі ніколи в житті нічого подібного не уявляв.

Схоже, тут мені мало бути чудово.

Де-не-де в підлогу в'івся той самий запах тварини, який я помітив ще на хлопчику, а в інших місцях підлога була тверда й слизька. Я аж ковзався, йдучи за хлопчиком по дому. Коли маленький чоловік брав мене на руки, між нами переливався такий потік любові, що в мене аж у животі нило, неначе їсти хотілося.

Я лежав на підлозі з хлопчиком, боровся з ним за якусь ганчірку, аж тут будинок ледь затремтів, і я почув уже знайомий мені звук – грюкнули двері машини.

– Тато приїхав, – сказала жінка, яку звали Мама, хлопчиківі, якого звали Ітан.

Ітан підвівся й став обличчям до дверей, а Мама зупинилася біля нього. Я схопив свою ганчірку й переможно нею потрусив, але це було не так цікаво, як коли хлопчик тримав її за інший кінець.

Відчинилися двері.

– Привіт, татку! – закричав хлопчик.

Чоловік увійшов до кімнати й дивився то на жінку, то на хлопчика.

– Ну, а це що таке? – спитав він.

– Тату, мама знайшла це цуценя... – сказав Ітан.

– Він сидів замкнений у машині, ледь не помер від теплового удару, – розповіла Мама.

– Можна, ми його залишимо, татку? Це найкращий собака на світі!

Я вирішив скористатися моментом і стрибнув на черевики хлопчика, схопив зубами шнурівки.

– Ну... Я навіть не знаю. Зараз не найкращий час, – сказав батько. – Ти знаєш, скільки клопоту з цуценятами? Тобі, Ітане, ще тільки вісім років, а собака – це велика відповідальність.

Я смикнув за шнурки, вони піддалися та повиснули з його черевиків. Я спробував їх кудись занести, але вони так і залишилися на його ногах – мене аж назад відкинуло, і я впав униз головою. Я загарчав, знову кинувся на шнурівки, схопив їх і щосили став шарпати.

– Я про нього дбатиму: і гуляти буду, і годувати, і купати його! – казав хлопчик. – Він найкращий собака на світі, татку. Він уже вихований, у хаті не шкодить!

Приборкавши його черевики, я вирішив, що час зробити маленьку перерву, тому присів і вдовольнився одразу й велику, й малу потребу.

Оце так реакція була тоді!

Невдовзі ми з хлопчиком уже сиділи на м'якій підлозі. Мама казала: «Джордж?», тоді Ітан гукав: «Джордж? До мене, Джордже! Привіт, Джордже!» Тато казав: «Скіппі?», а Ітан питав: «Скіппі? Може, ти в нас Скіппі? Скіппі, до мене!»

Ох і стомливо це було.

Пізніше, коли ми гралися на задньому дворі, хлопчик називав мене Бейлі.

– До мене, Бейлі! Бейлі, до мене! – кричав він і плескав себе по колінах.

Коли я підбігав до нього, він кидався тікати – ми так і бігали двором по колу. Наскільки я зрозумів, це було продовження тієї забавки, в яку ми грали в хаті, тож я був готовий відповідати на «Хорнета», «Айка» чи «Батча», але, схоже, цього разу «Бейлі» вже до мене прилипло.

Після наступного прийому їжі хлопчик узяв мене в дім.

– Бейлі, я хочу тебе познайомити з котом Димком.

Міцно тулячи мене до грудей, Ітан розвернувся так, що я побачив: посеред підлоги сидів сіро-бурий звір, який зробив великі очі, коли помітив мене. Ось він, той запах, що я вчув! Тварина була більша за мене, у неї були маленькі вушка, за які, напевне, весело її покусати. Я став вириватися, щоб погратися з новим товаришем, але Ітан мене не відпускав.

– Димку, це Бейлі, – сказав Ітан.

Урешті хлопчик поставив мене на підлогу, і я побіг поцілувати кота, але той підняв губи, оголив ряд доволі лютих зубів, засичав на мене, вигнув спину й задер свого пухнастого хвоста прямовисно вгору. Я зупинився й замислився. Невже він не хоче погратися? З-під хвоста в нього йшов страшенно приємний мускусний запах. Я спробував обережно підійти й по-дружньому понюхати зад Димка, але той сердито засичав і підняв лапу з висунутими кігтями.

– Ну, Димку, будь хорошим котиком. Будь хорошим!

Кіт гнівно подивився на Ітана.

Я спробував говорити так само підбадьорливо, як хлопчик, і дуже дружньо дзявкнув, але Димок залишився неприступним. Він навіть замахнувся на мій ніс, коли я спробував лизнути його морду.

Ну, гаразд, я гратимуся з Ітаном, коли він захоче, але маю важливіші справи, ніж думати про якогось блохастого кота. Протягом наступних днів я освоював своє місце в цій сім'ї.

Хлопчик жив у маленькій кімнаті, де було повно чудових іграшок, а Мама й Тато – там, де взагалі не було жодних цяцьок. В одній із кімнат стояла посудина, з якої можна пити, якщо на неї вилізти, але там теж не було іграшок, якщо, звичайно, не брати до уваги білий папір на стіні, який можна смикати, і він тягнутиметься суцільною стрічкою. Помешкання для сну були нагорі: туди можна було дістатися сходами, на які я сам видертися не міг, незважаючи на свої чималі лапи. Усю їжу ховали в одній частині будинку.

Щоразу, як я вирішував присісти й справити потребу, в домі зчинялася колотнеча: мене хапали в оберемок, бігом виносили за двері, саджали на траву й дивилися на мене, очікуючи, поки я отямлюся після переляку й зможу доробити свою справу. За останнє мене дуже хвалили – я аж замислився, чи це не головна моя справа в цій сім'ї. Тільки хвалили мене якось непослідовно, бо, коли мені давали рвати якісь папірці та я присідав на них у своїх справах, мене називали молодцем і хорошим собакою (але не з радістю, а з полегшенням). Коли ми всі були в домі, та я робив абсолютно те саме, то люди засмучувалися.

«Ні!» – кричали Мама або Ітан, коли я мочився на підлогу. «Молодчина!» – виспівували вони, коли я справляв свою потребу на траві. «Ну, так добре», – казали вони, коли я мочився на папірець. Я ніяк не міг зрозуміти, що це з ними.

Зазвичай Тато не звертав на мене уваги, хоча я й відчував, що йому приємно, коли я вранці встаю та снідаю разом з усіма. Він дивився на мене спокійно й доброзичливо, але не з таким шаленим, кипучим захопленням, як Ітан. Я відчував, що таким чином Мама й Тато проявляють любов до хлопчика. Бувало, Тато сидів увечері за столом із Ітаном, і вони розмовляли тихо, зосереджено, а в повітрі плавав різкий, ядучий запах. Тато дозволяв мені лежати на його ногах, бо до ніг хлопчика я ніяк не міг би дістатися.

– Дивись, Бейлі, ми зробили літак! – сказав хлопчик після одних таких посиденьок, виставивши перед собою якусь іграшку. Від хімічного запаху очі в мене засльозилися, тож я не взяв її. Хлопчик побіг по будинку, тримаючи в руках забавку та видаючи дивні звуки, а я мчав навздогін. Пізніше Ітан поставив цю річ на полицю, де були іграшки зі схожим хімічним запахом, але слабшим, і там вона й стояла. Згодом хлопчик і Тато знову робили забавку.

– А це ракета, Бейлі! – казав мені Ітан і показував іграшку в формі палички. Я витягнув до неї ніс. – Ми її на Місяць колись запустимо, щоб і там люди жили. Хочеш стати собакою-космонавтом?

Я почув слово «собака», зрозумів, що в мене щось питають, і помахав хвостом. «Так, – подумав я. – Я з радістю допоможу посуд помити...»

Допомагав я так: хлопчик ставив тарілку з їжею на підлогу, а я її вилизував. Це була моя важлива справа, але тільки тоді, коли Мама не було поблизу.

Щоправда, здебільшого моє завдання полягало в тому, щоб гратися з Ітаном. У мене була коробка з м'якою подушкою, куди хлопчик вкладав мене ввечері. Із часом я зрозумів, що в цій коробці мені треба бути, доки не придуть Мама з Татом і не скажуть: «Добраніч!», а потім Ітан пустить мене до себе в ліжку, і там я вже спатиму. Якщо вночі я занудьгую, то завжди можу трохи покусати хлопчика.

Моя територія була за будинком, але за кілька днів мені показали цілий новий світ – «район». Ітан на всій швидкості вибігав із парадних дверей, я за ним. Ми зустрічали інших хлопчиків і дівчаток, вони мене обіймали, боролися зі мною, давали мені в зуби іграшки, кидали їх...

– Це мій собака Бейлі, – гордо казав Ітан, підіймаючи мене. Коли я чув своє ім'я, то звивався в його руках.

– Глянь, Челсі, – казав він, коли передавав мене до рук дівчинки свого розміру. – Золотистий ретривер. Моя мама його врятувала: він умирав у машині від перегрівання! Як виросте, іздитимемо з ним до дідуся на ферму, разом ходитимемо на полювання!

Челсі пригортала мене до грудей і дивилася мені в очі. Волосся в неї було довге й світлішої масті, ніж у мене, а пахло від неї квітами, шоколадом і якимсь іншим собакою.

– Який ти славний, який ти милий, Бейлі, я тебе люблю! – промовляла вона до мене.

Мені подобалася Челсі. Щоразу, коли вона мене зустрічала, то опускалася на коліна й давала мені посмикати себе за біляве волосся. Собачий запах на її одязі походив від волохатої, біло-бурої Зефірки – вона була старша за мене, але все одно ще не доросла. Коли Челсі випускала свою собачку з двору, ми годинами боролися із Зефіркою, і, бувало, Ітан долучався до нас. Ми гралися, гралися і гралися.

Коли я жив у Дворі, Сеньйора мене любила, але тепер я розумів, що то була загальна любов до всіх собак у зграї. Жінка називала мене Тобі, але ніколи не промовляла мое ім'я так, як Ітан, – пошепки, на вушко вночі: «Бейлі, Бейлі, Бейлі!» Хлопчик любив саме мене, ми були один для одного центром світу.

Життя у Дворі навчило мене тікати за хвіртку – це привело мене просто до Ітана. Любов до нього, життя з ним було сенсом і метою мого існування. Ми прокидалися й засинали разом.

Ну а потім, звичайно, все змінилося.

Розділ 7

Одним із моїх улюблених занять стало вивчення нових штук, як їх називав хлопчик. Ітан звертався до мене, закликаючи щось зробити, а потім пригощав мене. Наприклад, «сидіти» – це була така штука: хлопчик казав: «Сидіти, Бейлі, сидіти!», тоді присідав, натискаючи на мою задню частину так, щоб вона торкнулася землі, після чого давав мені собаче печиво.

«Собачі Двері! Собачі Двері!» – це було таке: ми виходили до «гаража», де Тато тримав свою машину, хлопчик штовхав мене в невеличкий отвір, що був у бічних

дверях, на задне подвір'я. Потім він мене кликав, я вистромлював ніс у ті маленькі пластикові дверцята – й Ітан давав мені собаче печиво!

Мої лапи, на мою приемність, росли пропорційно до всього тіла, тож коли вечори стали холодніші, я вже не відставав від хлопчика, навіть якщо він біг дуже швидко.

Одного ранку штука з собачими дверми набула зовсім іншого сенсу. Хлопчик встав дуже рано, щойно сонце зійшло, й Мама бігала з кімнати в кімнату.

– Подбай про Бейлі! – у якийсь момент мовила вона. Я спостерігав за нею з того місця, де ретельно обробляв зубами іграшку-гризунку й не втрачав із поля зору kota Димка, який сидів на столі й дивився на мене з нестерпною погордою. Я підняв свою забавку й потрусив нею, щоб кіт побачив, якої приемності він себе позбавляє через власну зарозумілість.

– Бейлі! – гукнув хлопчик. Він тримав у руках мою постіль, і я, здивований і розгублений, пішов із ним до гаража. Що це за гра?

– Собачі Двері, – сказав мені хлопчик. Я приюхався до його кишень, але печива не вчув. Оскільки головним сенсом гри «Собачі Двері» було печиво, то я вирішив піти й задерти лапу біля велосипеда.

– Бейлі! – я відчув, що хлопчик чимось незадоволений, тому запитально подивився на нього. – Ти поспи тут, добре, Бейлі? Будь хорошим собакою. Якщо треба в туалет, виходь у собачі двері, добре? Собачі Двері, Бейлі. Я зараз до школи йду. Добре? Я тебе люблю, Бейлі.

Хлопчик мене обійняв, а я лизнув його у вухо. Коли він пішов, я, звісно, побіг за ним, але біля дверей він мене зупинив і не пустив до будинку.

– Ні, Бейлі, побудь тут, у гаражі, доки я не повернуся. Собачі Двері, добре, Бейлі? Будь хорошим собакою.

І він зачинив двері перед моїм носом.

«Побудь тут»? «Собачі Двері»? «Хороший собака»? Як всі ці слова, які я останнім часом так часто чув, бодай трохи пов'язані? І, знову-таки, що означає «побудь тут»?

Усе це для мене нічого не означало. Я походив, понюхав, де в гаражі що (там було повно дивовижних пахощів), але розвідувати в мене настрою не було. Я лише хотів, щоб мій хлопчик повернувся назад. Я гавкнув, але двері до будинку не відчинялися, тоді пошкріб. Нічого.

Я почув, як перед будинком галасують діти, і побіг до великих дверей гаража з надією, що вони самі піднімуться, як це бувало, коли перед ними стояв хлопчик, але нічого не сталося. Якась велика й гучна машина перекрила голоси дітей і понесла їх геть. За кілька хвилин машина Мамаи теж поїхала, і світ, який щойно був такий сповнений життя і звуків, став нестерпно тихим.

Я трохи погавкав, але це нічим не допомогло, хоча я чув запах Димка за дверима, який із затишку спостерігав за тим, як мені тут важко. Я пошкріб двері. Пожував чиєсь черевики. Порвав свою подушку. Знайшов мішок з якимсь одягом, розірвав, як мене вчила Мати, коли ми шукали їжу в смітті, й розкидав речі по гаражу. В одному кутку я справив малу потребу, в іншому – велику. Перекинув металевий контейнер і з'їв якісь шматочки курятини, трохи спагеті, вафлю, вилизав бляшанку з-під риби, від якої пахло, як у Димка з рота. Проковтнув трохи папірців. Перевернув миску з водою і погриз її.

Робити не було чого.

Після, здається, найдовшого дня в моєму житті я почув, як до будинку під'їхала машина Мамаи. Хряснули двері, і пролунав тупіт у будинку.

– Бейлі! – закричав хлопчик, відчиняючи двері.

Я підскочив до нього, мене переповнювала радість, що ми назавжди покінчили з цим божевіллям, але він стояв і розглядав гараж.

– Ой, Бейлі... – чомусь сумно промовив він.

Сповнений шаленої енергії, я промчав повз нього й забіг до будинку, перестрибуючи через меблі. Я помітив Димка, погнався за ним угору сходами й загавкав, коли він заліз під ліжко Мама й Тата.

– Бейлі! – суворо гукнула мені Мама.

– Поганий собака, Бейлі, – сердито сказав хлопчик.

Я був просто приголомшений таким несправедливим обвинуваченням. Поганий? Мене випадково зачинили в гаражі, а я охоче пробачаю це ім. Чому ж вони сварять мене та показують пальцем?

За хвилину я вже знову був у гаражі й допомагав хлопчикові збирати все, чим я погрався, і більшу частину того, що було в перекинутому контейнері. Прийшла Мама, перебрала одяг, забрала його в дім, а мене так ніхто й не похвалив за те, що я знайшов усе це!

– Собачі Двері, – суворо сказав хлопчик, але нічим мене не пригостив. Я вже почав думати, що то теж якась лайка, на зразок «поганий собака», і це, як мінімум, було дуже прикро.

Вочевидь, усім сьогодні було непросто, і я, звичайно, дуже хотів, щоб лихо якнайшвидше забулося, але, коли прийшов Тато й дізнався про ситуацію в гаражі від Мама та хлопчика, він розкричався. Тоді я зрозумів, що він на мене сердиться. Я тихо втік до вітальні, не звертаючи увагу на хитру пику Димка.

Тато й Ітан кудись пішли зразу після вечері. Мама сіла за стіл і почала дивитися в якісь папірці, не зводячи з них очей навіть тоді, коли я поклав їй на коліна чудовий обслинений м'ячик.

– Фе, Бейлі, – сказала вона.

Коли додому повернулися Ітан і Тато, хлопчик покликав мене в гараж і показав мені велику дерев'яну коробку. Він заліз у неї, і я до нього долучився, хоча там було парко й тісно удвох.

– Будка, Бейлі. Це твоя будка.

Я не розумів, як ця коробка зі мною пов'язана, але погратися в «будку» був не проти, якщо при цьому мені дадуть смачненького. «Будка» – це залізити в дерев'яну коробку й з'їсти собаче печиво. Ми робили штуки з будкою і з собачими дверима, поки Тато ходив по гаражу, розставляв різні речі на верхні полиці й прив'язував мотузку до великого металевого контейнера. Я неймовірно зрадив, що «Собачі Двері» тепер знову пов'язувалися зі смачним!

Коли хлопчик втомився від цих штук, ми зайшли в дім і почали борюкатися на підлозі.

– Час спати, – сказала Мама.

– Ну, будь ласка, матусю! Можна, я ще пограюся?

– Нам обом завтра до школи, Ітане. Час казати Бейлі добраніч.

Оскільки подібні розмови в домі відбувалися постійно, то я рідко звертав на них увагу, але цього разу підвів голову, почувши своє ім'я та помітивши зміну настрою хлопчика. Від нього повіяло смутком і жалем: коли він підвівся, то опустив плечі.

– Ну що ж, Бейлі. Час спати.

Я знав, що значить «спати», але ми, вочевидь, цього разу пішли туди іншим шляхом. Хлопчик привів мене до гаража й розважив мене ще однією грою в «Будку». Все було добре, але я був глибоко і прикро вражений, коли за хвилину хлопчик знову зачинив мене самого-самісінького в гаражі.

Я загавкав, намагаючись з'ясувати, що це все означає. Усе тому, що я порвав свою подушку? Я ж на ній усе одно не спав, тільки лежав для годиться. Невже вони очікують, що я ночуватиму всю ніч тут, у гаражі? Ні, такого просто не може бути.

Чи може?

Я так засмутився, що не витримав і заскавчав. Думка про те, що хлопчик лежить там, у ліжку, сам-один, без мене, сповнила мене такого жалю, що захотілося

погризти черевики. Я плакав гучніше й побивався без міри.

Через десять чи п'ятнадцять хвилин нескінченного горя двері ледь прочинилися.

- Бейлі! - прошепотів хлопчик.

Я відчув велике полегшення й помчав до нього. Він ішов тихо, несучи ковдру й подушку.

- Добре. Будка, будка, - сказав він мені.

Ітан підібрався до великої дерев'яної коробки й підстелив там згорнуту в кілька разів ковдру. Я заліз до нього - у нас обох стирчали з будки по дві задні лапи. Я поклав голову йому на груди й зітхнув, а він погладив мене по вухах.

- Хороший собака, Бейлі, - тихо промовляв він.

Минуло трохи часу, коли Мама з Татом прочинили двері з будинку й зупинилися, дивлячись на нас. Я помахав хвостом, але не встав, щоб не розбудити хлопчика. Тато підійшов, узяв Ітана на руки, а Мама подала мені знак іти з ними. Нас обох, урешті, поклали спати в будинку.

Наступного дня - наче ми не вчимося на наших помилках, - я знову опинився в гаражі! Цього разу роботи тут було менше, але я все-таки (хоч це було й непросто) витяг оббивку з будки й добряче її пошматував. Потім перевернув сміттевий контейнер, але кришка чомусь не знімалася. На полицях гризти не було чого - принаймні з того, до чого я міг дотягтися.

У якусь мить я відклав усе, кинувся до клапана над собачими дверима, висунув ніс - і почув потужний запах близької зливи. Порівняно з Двором, де наші пересохлі язички постійно вкривав сухий піщаний пил, хлопчик мешкав у вологішому й прохолоднішому місці. Мені дуже подобалося, як запахи змішуються й змінюються, коли йде дощ. Чудові дерева, всі в листі, затіняли землю, хоч куди піди, й на них повисали дощові краплі, які потім падали додолу від вітру. Була така приємна волога, що навіть після найспекотнішого дня розлягалася приємна прохолода вночі.

Спокусливі запахи витягали мою голову далі й далі надвір, доки несподівано, абсолютно випадково, я опинився у дворі – без допомоги хлопчика!

Я радісно вирвався надвір і загавкав. Ці собачі двері немов створені були для того, щоб випустити мене з гаража на задне подвір'я! Я присів і справив потребу. Виявилось, що мені значно більше подобається робити такі справи надворі, а не вдома – не лише заради того, щоб усі менше хвилювалися. Мені подобалося, сходявши до вітру, витирати лапи об траву й втирати в неї запах власного поту. Більш вдячна справа – задерти лапу, щоб позначити край двору, ніж, наприклад, край дивана.

Кінець ознакомительного фрагмента.

notes

Примечания

1

Бійцівський? (ісп.) (Тут і далі прим. пер.)

2

Так. Цей пес – це проблема (ісп.).

Купити: https://tellnovel.com/29796-kameron_bryus/zhitty-a-meta-sobaki

надано

Прочитайте цю книгу цілком, купивши повну легальну версію: [Купити](#)